ISSN 1857-4424

Nr. 3 (141) • Casa de Creație a Republicii Moldova • martie 2023

Realități Culturale

REVISTĂ DE ETNOGRAFIE, FOLCLOR ŞI CULTURĂ CONTEMPORANĂ

Teodor Guțu

Sumar

VALENTINA BORODIN
Formula succesului.....1

VALENTINA UȚA
Lectura un remediu pentru suflet 2

LIA BANARI
De 2 martie Mărțișorul e în culoare neagră… 4

NICOLAE JANTÂC
Dumitru Pasat sau „Ființa întru filosofie“.....5

VETA GHIMPU MUNTEANU
Ar fi putut avea o altă viață.....8

CRISTINA BLANARU
Specificul şi particularităţile repertoriului muzical de dans 18

DIANA MELINSCHII
Cât mai avem ceva sfânt… 20

RAIA ROGAC
Lansarea festivă a Programului de lectură „Chișinăul citește“ 23

ALEXANDRA ONICA
Cu dor de Grigore Vieru..... cop. 3

COLEGIUL DE REDACŢIE

Pavel Popa, redactor-șef

Veta Ghimpu-Munteanu, Teleradio-Moldova

dr. hab. **Victor Ghilaș**

dr. **Mariana Cocieru**

dr. **Varvara Buzilă**, Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală

Gheorghe Nicolaescu, muzicolog

Vizitați site-ul www.casadecreatie.md

Acest site reprezintă mijlocul tehnic, care ne permite să oglindim şi să arhivăm activitatea cultural-artistică de amatori şi a meşterilor populari din republică.

Site-ul conține **arhiva digitală a revistei Realități Culturale**, disponibilă gratuit.

Compartimentul **Librărie** prezintă informaţii privind literatura metodico-ştiinţifică, de artă autohtonă şi universală, necesară pentru instituţiile primare de învăţământ artistic din republică.

Rubrica **Evenimente cultural artistice** va ține la curent cititorul cu diverse evenimente din viața culturală a țării, contribuind la promovarea şi popularizarea culturii naţionale.

În curând, pe site va fi disponibilă o **hartă interactivă** a satelor, raioanelor şi zonelor folclorice.

Societatea culturală

Casa de Creație a Republicii Moldova

Proiectul „Realităţi Culturale“

ISSN 1857-4424

Telefoane: (022)202-553, 069-39-29-09 (Ion Șarban)
Mob.: 069-39-24-98 (Pavel Popa, redactor-șef)

E-mail: casadecreatie@gmail.com, popapavel55@gmail.com
Adresa: mun. Chișinău, str. București, 68, oficiul 338
Paginare și machetare: Igor Condrea

Formula succesului

VALENTINA BORODIN,
prof., grad didactic Superior,
CEEA „Ștefan Neaga"

De-a lungul istoriei, arta a fost legată de categoria frumosului. Artistul a fost destinat să creeze forme frumoase, să tindă spre desăvârșire și perfecţiune. În evoluţia ei istorică, Arta se face capabilă să dea expresie trăirilor artistului, accentul deplasându-se treptat de la perfecţiune către expresie.

Recent am avut ocazia să asist la un concert, ba nu – la un spectacol, care m-a făcut să reacţionez imediat, împărtășindu-mi impresiile prin intermediul acestei descrieri. Evenimentul dat a fost realizat la CEEA „Ștefan Neaga" de către orchestra de cameră a catedrei Instrumente cu coarde. Astfel, echipa catedrei a creat în preajma sărbătorilor de iarnă o tradiţie frumoasă de delectare a publicului cu muzică selectă. Prestaţia formaţiei camerale a promovat punerea în valoare a unora dintre cele mai renumite creaţii muzicale compuse de autori ai secolelor XVII-XX și a transformat interpretarea într-o declaraţie sinceră și profundă. Bijuteriile muzicale ale celebrilor compozitori: Antonio Vivaldi, George Frideric Händel, Arcangelo Corelli, Giovanni Battista Pergolesi, Benjamin Britten interpretate de acest tânăr colectiv, au luat o turnură nouă, redescoperită de membrii formaţiei camerale. În speranţa de a aduce un suflu nou, acești muzicieni în devenire, propulsaţi de conducătorul și dirijorul Vladimir Andrieș, și-au extins palmaresul repertorial și activitatea artistică, aflate în permanentă dezvoltare.

Cu siguranţă, aceste frumoase realizări nu ar fi avut loc fără o arhitectură axată pe buna pricepere a parcursului instructiv-educativ, bazată pe acţiune, aplicare, cercetare și experimentare. Creându-le condiţii de a realiza achiziţii durabile în scopul implementării optime în mediul socio-profesional, elevilor li se oferă ocazia de a pune în practică ceea ce au însușit în timpul procesului de studiu, demonstrând o învăţare de calitate. Corpul didactic al catedrei este ferm convins de faptul că aceste realizări ale elevilor vor influenţa nu numai viitorul copiilor, ci și viitorul acestei lumi.

Guvernată de spiritul marilor compozitori, această orchestră își continuă constant ascensiunea profesională și performanţa interpretativă. Orchestra de cameră este formată din muzicieni în devenire, preocupaţi de perfecţionare și autoperfecţionare, cu o mare dorinţă să abordeze cu succes orice repertoriu – vast, complex sau atractiv.

Fiecare recital al colectivului se transformă într-un act de cultură

înaltă prin interpretarea încununată de profunzimea redării mesajului muzical, implicând direct propria competenţă, entuziasmul şi împărtăşirea emoţiilor trăite cu publicul. Această trăire muzicală şi intelectuală participă cu desăvârşire la momentul artistic. Fiind fermecaţi de acest spirit creativ, elevii se înarmează cu marea dorinţă de a-şi construi o carieră de succes în arta interpretării instrumentale. Este adevărat că până la atingerea unei viziuni bine cristalizate mai este multă muncă şi răbdare, dar, la sigur vor reuşi. Ascendenţa acestor tineri pe scenele prestigioase este condiţionată de ghidarea echilibrată şi constantă a mentorilor. Putem afirma că în ansamblu strategiile şi abordările mecanismelor didactice, potrivite acestei etape de dezvoltare profesională, aduc realizări fructuoase şi contribuie la formarea stilului individual de interpretare. Acesta trebuie să constituie scopul primordial pentru înţelegerea, redescoperirea şi promovarea procesului creativ.

Şefa catedrei Instrumente cu coarde Victoria Reaboi precum şi corpul didactic cunosc cu desăvârşire formula succesului. Ei sunt organizatori şi îndrumători capabili să mobilizeze elevii în jurul lor şi să le canalizeze eforturile spre autoexprimare şi autodezvoltare. Pentru fiecare din formabili este prestabilită conştientizarea evoluării în public, ca act autentic de exprimare şi unic în esenţa catalogărilor sumative, ce necesită toată dăruirea de sine. Beneficiind de o îndrumare competentă şi având suportul unor profesori care sunt interesaţi de progresul continuu al parcursului artistico-interpretativ, aceşti tineri muzicieni cu siguranţă vor avea încă multe realizări prodigioase. Ei ştiu cum să parcurgă drumul anevoios spre marile scene, ei cunosc „Formula succesului”.

VALENTINA UȚA, ȘEFA DCTST, ȘTEFAN VODĂ

Lectura un remediu pentru suflet

Pe parcursul lunii februarie, Bibliotecile publice din raza teritorială Ștefan Vodă desfășoară, o campanie de promovare a lecturii în contextul Zilei Naționale a Lecturii, care este marcată pentru prima dată oficial în Republica Moldova pe data de 14 februarie, de ziua de naștere a marelui poet Grigore Vieru. O societate cu un nivel înalt de sănătate intelectuală este una în care cărțile au un loc de cinste. Într-o țară în care sub 10% dintre cetățeni cumpără o carte pe an, rolul bibliotecii devine esențial în a cultiva lectura, ca preocupare menită să ne salveze dintr-un univers superficial, un univers în care dăm click fără a decide. Lectura însă construiește legături profunde și statornice în mințile tuturor, fie copii sau adulți. În acest context instituțiile bibliotecare au fost îndemnate să organizeze diverse activități de promovare și încurajare a lecturii, s-a planificat o serie de acțiuni socio-culturale cu scopul de a promova lectura și de a comemora creația lui Grigore Vieru, cu participarea persoanelor inactive, persoanelor din mediul rural, persoanelor fizice, pensionarilor, persoanelor casnice, profesorilor, elevilor, tinerilor, studenților, copiilor și femeilor refugiate din Ucraina, persoanelor de etnie romă, funcționarilor și vizitatorilor instituțiilor.

De asemenea, de Ziua Națională a Lecturii, și-au dat întâlnire bibliotecarele din instituțiile de cultură și bibliotecarele din instituțiile școlare din raion la invitația Direcției cultură, tineret, sport și turism în parteneriat cu Direcția generală educație în sala de lectură a bibliotecii publice orășenești la o sesiune de comunicări cu mai multe axe de prezentare consemnate prin: ***„Cum să facem ca cetățenii raionului Ștefan Vodă să pună mâna pe carte“; „Biblioterapia sau puterea tămăduitoare a cărții…“; „Clubul de lectură și storytelling“.***

„Cum să facem ca cetățenii raionului Ștefan Vodă să pună mâna pe carte" , Diana Filipescu și Larisa Buraga, bibliotecare la BPO au propus recomandări, inclusiv discuții individuale și în grup despre lectură și promovarea resurselor bibliotecilor, ca modalitate: *„Biblioteca este locul unde oamenii citesc. Biblioteca este locul unde oamenii cresc"*. Importanța culturii lecturii este orientată către opinia publică și către minimalizarea analfabetismului funcțional, problema apărută recent. O carte te trimite la alte cărți și, în acest fel, are loc formarea culturii noastre. Biblioteca este cea care poate invoca îndemnuri de a citi și de a păstra valorile umane prin lectură. A citi înseamnă a întâlni un frate; cărțile sunt efectiv niște oglinzi vii, ele ne permit să începem un dialog cu noi înșine.

„Biblioterapia sau puterea tămăduitoare a cărții...", Iulia Banari, bibliotecară la BPO prin prezentarea susținută s-a referit la impactul și eficiența lecturii pentru eliberarea stresului, depășirea mai ușor a stresului post -traumatic, iar cărțile potrivite sunt întotdeauna de un real ajutor bătrânilor, tinerilor cu tulburări de comportament. Din cele mai vechi timpuri și până azi, oamenii au observat puterea uluitoare a artei de a vindeca sufletul, de a elibera emoțiile negative și a le înlocui cu o stare de pace și armonie. Prin prezentarea foarte utilă și des solicitată în ultimii doi ani care s-au dovedit a fi deosebit de tensionați, plini de evenimente dramatice și chiar tragice, în apariția temelor noi, necunoscute (războiul în țara vecină și fluxul de refugiați, crize , pandemii, suicide, droguri, depresii, conflicte, divorțuri …) pe fonul acestor situații a propus ateliere pe tema găsirii echilibrului interior și a bunăstării interioare, precum și consultații în materie de ***biblioterapie.*** Există boli nervoase sau stări febrile, pentru care remediile pot fi găsite mai degrabă în bibliotecă, decât în farmacii. Fericit cel care, mergând la medic, iese cu o rețetă pe care nu figurează un nume de medicament, ci un nume de autor și un titlu de roman. În ziua de azi se publică un roman la fiecare 30 de secunde. De unde concluzia că „biblioterapeuții" sunt niște psihoterapeuți, care au viitorul în față. Recomandăm să lecturați: **Literatura clasică** ca remediu la stres, nevroză, stare chinuitoare; **Literatură de detective** se recomandă la o stare obsedată de psihoză; **Literatura științifică și fantastică** — la fobie se recomandă insistent „trăitorilor în cutie" și celor cu un program strict; **Povești și folclor** recomandat copiilor hiperactivi, rebeli și adolescenților nevoiași; **Literatura umoristică** remediu pentru depresii cronice la adolescenți în perioada de trecere, ridică dispoziția în urma intervențiilor chirurgicale; **Poezia** recomandat la depresii, lectura poeziilor se folosește la lecțiile de logopedie, la reabilitarea atacului cerebral; **Literatura filosofică și duhovnicească** remediu la stresuri acute, depresii cronice.

Deși globalizarea a marginalizat cartea, astăzi , majoritatea celor care apelează la instituțiile bibliotecare sunt copii și femeile refugiate din Ucraina, tineri, pensionari aflați în plină stare de depresie, descoperind că literatura le face un bine enorm, că au corectat o anumită traiectorie de viață, dând răspunsuri la problemele care îi afectau. *„Cine are carte are parte"*, spune un proverb. Analizăm însă în continuare un fenomen care ar putea genera un nou dicton: *„Cine citește are parte de vindecare"*. Cartea ți-i prieten tăcut, și atunci când na-i înțeles-o nu se supără, nu te jignește te așteaptă să revii.

„Clubul de lectură și Storytelling", Aurica Vrabie, directoarea BPO a venit cu o prezentare Power Point la fel de interesantă informând despre instituirea a unui club literar la biblioteca publică orășenească ceea ce recomandă de a prelua și alte biblioteci implicându-se în sprijinul oferit copiilor și femeilor refugiate din Ucraina, cât și persoanelor cu aptitudini de scriere artistică, care își pot exprima gândurile prin poezie, proză literară, dar și persoane care iubesc să citească. Cu referință la storytelling au fost împărtășite în detaliu, întreaga teorie despre beneficiul jocului, rolul bibliotecarului, a copiilor (și nu doar), precum și despre modul în care trebuie să ne creăm jocurile pentru a le face inclusive, funcționale și distractive.

Cartea artistică, are un rol aparte. Ea cultivă sufletul. Se spune că între paginile unei cărți este o lume întreagă care așteaptă să fie descoperită. De aceea, îndemnăm pe copii, tineri, adulți, să-și aleagă timpul, să citească și să meargă mai des prin biblioteci.

Abonarea la revista „REALITĂȚI CULTURALE"
pentru anul **2023**
poate fi făcută la toate oficiile poștale

De 2 martie Mărțișorul e în culoare neagră

LIA BANARI,
șefa serviciului protocol și relații cu publicul, DAP Consiliul raional Ștefan Vodă

Bătrânul Nistru și pământul gem și astăzi de durere, deși s-au scurs atâția ani…

Cu 31 ani în urmă a fost pusă la încercare frageda independență a Republicii Moldova. La chemarea țării-mamă s-au ridicat bărbații curajului și a vitejiei pătrunși în inimi de simțul datoriei. Ei cu mare râvnă au luptat ca țara să rămână stat. Mulți dintre ei și-au dat viața pentru acest ideal al integrității, pentru neam, dreptate și adevăr.

Peste treizeci de ani încoace, la început de primăvară în memoria și inima poporului simbolul renașterii și reînnoirii — Mărțișorul e în culoare neagră. Neagră a fost acea zi în 1992 și va rămâne în istoria Moldovei.

Din cei circa 30 mii de participanți în luptele pentru integritatea și independența Republicii Moldova, peste 600 de combatanți au fost din raionul Ștefan Vodă. Mulți au fost răniți, dintre care au devenit invalizi. Iar Ghenadie Gavrilovici din s. Răscăieți, Nicolae Golban din s. Carahasani, Alexei Moga s. Fețelița, Ștefan Godiac din s. Talmaza, Mihail Nicolaev din s. Volintiri, Mihail Sîrghi din s. Cioburciu și-au jertfit viețile și totodată visele, gândurile, aspirațiile, planurile de viitor. Apele Nistrului fiind tulburate de sânge, în acele clipe pierdută fiind liniștea și schimbat destinul în familiile lor. Au fost pierduți pentru totdeauna tații, soții, copii, frații…

La 02 martie 2023 fiii bravului popor întotdeauna însetat de libertate, eroii neamului înveșniciți în monument, au fost comemorați.

Conducerea raionului, funcționarii Consiliului raional și a serviciilor desconcentrate, edilul orașului și angajații primăriei Ștefan Vodă, elevi și profesori alături de veteranii războiului de pe Nistru au participat la mitingul cu genericul „O Patrie, un Destin, un Război” organizat de către casa de cultură (primăria or. Ștefan Vodă) în colaborare cu direcția cultură, tineret, sport și turism (Consiliul raional).

Președintele raionului, Vasile Maxim și primarul de Ștefan Vodă, Vladislav Cociu au adus mesaje de comemorare în adresa bărbaților căzuți pentru integritatea și independența Republicii Moldova. Totodată aducând și recunoștință veteranilor pentru faptele eroice, comportamentul și patriotismul demonstrat în teribilele și tragicele zile din 1992, fiind exemplu și călăuză pentru generația de astăzi și va fi întotdeauna pentru urmași.

Amintirile zilelor de foc au fost evocate de către președintele organizației veteranilor războiului de pe Nistru „Sfântul Gheorghe“ Sergiu Dodonov.

Au fost plecate frunțile în reculegere și oficiată slujba de pomenire a adormiților susținută de blagocinul raionului, Constantin Portărescu (parohul bisericii din s. Olănești), Gheorghe Ursu (parohul bisericii din s. Ermocila) și Ștefan Țurcan (parohul bisericii din s. Purcari).

Tinerii artiști amatori de la casa orășenească de cultură, au venit cu semnificativa improvizație, care dincolo de cuvinte a răscolit sufletele, încât fiecare din cei prezenți au simțit rana durută și astăzi a țării. Iar Transnistria rămâne a fi lacrima nesecată a Moldovei.

Și doar lumânările aprinse, florile depuse la morminte și monumente, veșnica pomenire a celor căzuți în lupte, recunoștința față de veteranii rămași în viață, vor răscoli amintirile de grea cumpănă ale anului 1992.

Și doar rugăciunea comună pentru pace ne va uni, ne va menține și ne va ajuta să dăinuiască Republica Moldova integră și independentă.

Dumitru Pasat sau „Ființa întru filosofie“

NICOLAE JANTÂC

Protagonistul acestor rânduri, scriitorul și filosoful Dumitru Pasat, este o figură marcantă, polivalentă a culturii noastre contemporane. De-a lungul timpului dânsul a abordat în scrierile sale, cu egală competență și discernământ, probleme de *cultură, literatură, știință, educație, politică, sociologie, istorie, folcloristică, religie* etc., dând la iveală articole și studii valoroase, „risipite“ cu generozitate prin mai toate publicațiile periodice de la noi. Totuși, domeniul lui predilect este *filosofia* — un spațiu în care se simte ca peștele în apă. Expresia inspirată și sugestivă a academicianului Mihai Cimpoi din titlul acestui articol — *„ființă întru filosofie*“ — spune totul despre D. Pasat, care viețuiește în filosofie și respiră filosofie.

Cercetător cu minte pătrunzătoare, înzestrat cu harul meditației filosofice, el s-a aplecat cu pioșenie asupra operelor marilor gânditori ai lumii și ai neamului românesc: Avicena, Marcus Aurelius, Socrate, Leibniz, Schopenhauer, Kant, Hegel, Nietzsche, Heidegger, Cantemir, Maiorescu, Eminescu, Conta, Iorga, Vulcănescu, Cioran, Eliade, Rădulescu-Motru ș.a., găsind între teoriile lor similitudini și interferențe și „parcurgând“ retrospectiv o bună parte a itinerarului spiritual al omenirii. Mărturie stau cărțile sale, conținând (după cum le numește autorul) „interpretări și deschideri de spirit“, „eseuri și notițe lirosofice“ (care îmbină lirica cu filosofia), interviuri, colocuțiuni, articole publicistice etc. Iată, pentru exemplificare, doar câteva titluri (dintre cele 19 cărți ale lui D. Pasat), în ordinea cronologică a apariției: „Profunzimi de spirit“, „Dimitrie Cantemir: tentații metafizice“, „Eminescu și cugetul german“, „Dialoguri la masa tăcerii“, „Pastile de minte“, „La vatra slovelor cu tâlc“, „Interferențe filosofice germano-române“.

Adept declarat al gândirii filosofice germane, al spiritului german în genere (de care s-a pătruns încă din copilărie, având prieteni de joacă copii germani din familiile deportate în Altai, ca și familia Pasat), autorul nostru s-a preocupat îndeaproape de influența filosofiei germane asupra gânditorilor noștri, făcând paralele interesante, adesea surprinzătoare, precum cele între Van Helmont și Cantemir, Herbart și Maiorescu, Fechner și Mateevici, dar insistând, mai ales, asupra interferențelor dintre filosofia clasică germană (Kant, Hegel, Schopenhauer) și creația gânditorilor români (Maiorescu, Eminescu, Bălcescu, Rădulescu-Motru, Blaga, Noica, Petrovici, Negulescu etc.)

Eminescolog prin vocație și instinct, Dumitru Pasat a pătruns, precum puțini de pe la noi, în profunzimea gândirii filosofice eminesciene și a demonstrat legăturile/interferențele ei cu filosofia germană, venind în fața cititorului cu texte admirabile: “ Eminescu și sistemul monadologic leibnizian“, „Eminescu și apriorismul kantian“, „Schopenhauer — cel mai valoros stimulent spiritual al lui Eminescu“, „Eminescu și sistemul abstract hegelian“, „Unitatea spirituală a două minți de geniu: Eminescu-Nietzsche“.

Mai încoace, fiind atras de filosofia existențialistă a lui Heidegger, D. Pasat a relevat ce are ea în comun cu filosofia românească: pe parcursul unui deceniu și jumătate marele filosof german i-a avut ca studenți și doctoranzi, la Universitatea din Freiburg, pe gânditorii români A. Dragomir, N Balcă, V. Bogdan, V. Horia, C. Noica, C. Oprișan, P. Țuțea, O. Vuia ș.a., despre care a avut doar cuvinte de apreciere, menționând că cunoaște România „din buna reputație de a fi o țară a filosofilor“.

Gânditorii germani au servit drept modele intelectuale pentru cei români, dar, după cum demonstrează D. Pasat, ai noștri nu au preluat mecanic doctrine și concepte, ci au avut adesea moduri de abordare proprii și chiar încercări de a crea sisteme filosofice originale.

Așadar, spiritul german domină eseurile filosofice ale lui D. Pasat, ceea ce l-a făcut pe regretatul

său profesor universitar și „părinte spiritual“ Vasile Ţapoc să constate că „scriitorul-filosof Dumitru Pasat face să vorbească românește filosofia germană“.

Dar el nu doar analizează și propagă creaţiile marilor filosofi ai lumii, ci, după cum remarcă Nicolae Cojocaru (filosof basarabean stabilit la Duesseldorf, Germania), „formulează multe și profunde gânduri proprii“. Cu alte cuvinte, Dumitru Pasat este o ființă înzestrată cu talent hermeneutic, adică „cu capacitatea de a realiza prin lectură o nouă valoare, manifestă atât în propria înţelegere a fenomenului cultural, cât și în dezvoltarea lui“ (Vlad Pâslaru, doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar). Unul din conceptele de bază ale hermeneuticii este interpretarea cunoștințelor obţinute. În cazul lui D. Pasat interpretarea este aproape întotdeauna mai mult decât o explicaţie a filosofiei altora și se încheie prin avansarea unor puncte de vedere proprii și originale. Punctul final la care ajunge dânsul în cercetările sale nu coincide întru totul cu punctul inițial de la care a pornit, ci este un punct îmbogăţit cu propriile opinii, care aduc, inevitabil, un spor de cunoaștere. În acest fel, filosoful nostru ne cheamă să răzgândim ceea ce părea că nu mai are nevoie de fi gândit, fiindcă totul ar merge de la sine.

Filosoful Dumitru Pasat reia demersul înţelepţilor antici, greci și latini, care vorbeau despre filosofie ca „medicină a sufletului“. Autorul nostru numește articolele sale legate de acest subiect „pastile de minte“, după cum sună și titlul uneia dintre cărţile sale. Această latură, să-i zicem terapeutică, a filosofiei a căzut treptat în desuetudine. Resuscitarea ei de către unii filosofi contemporani, puțini la număr, între care și D. Pasat, vine să răspundă unor nevoi ale publicului larg, ajutând omul de azi să facă faţă angoaselor sale printr-o înţelegere sporită a dilemelor existenţiale cu care se confruntă. Pasat ne convinge, într-un mod incitant și captivant, că filosofia își vădește foloasele practice prin aceea că ne oferă șansa de a vedea că se poate gândi sau acţiona și altfel decât ne-am obișnuit să o facem până la un anumit moment. Autorul însuși, vorbind despre efectele benefice ale filosofiei asupra propriului spirit, mărturisește: *„În filosofie am găsit confortul spiritual al existenţei mele fizice, fiindcă ea este firescul unei vieţi cu rost, este căutarea perpetuă a ceea ce, chipurile, a fost deja găsit, adică a unui adevăr interior/transcendenţă interioară…Scopul meu primordial e să menţin filosofia treză și înfloritoare în viaţa spirituală a semenilor mei“.*

Prin ceea ce face de-a lungul anilor, Dumitru Pasat s-a afirmat ca un veritabil formator de cultură filosofică a publicului larg, incluzând cititorii cărţilor sale și pe cei ai presei periodice de la noi. Căci sarcina unui scriitor-filosof, așa cum o formulase T. Maiorescu, este „de a juca rolul de mijlocitor între teoriile construite și feluritele interese practice care preocupă societatea noastră“.

În timp ce cei mai mulţi dintre confraţii săi filosofi scriu, mai degrabă, dintr-un anumit interes — pentru onorarii solide sau pentru a obține titluri științifice sau grade didactice — Dumitru Pasat este preocupat de cercetările filosofice din profunda dorinţă sufletească de a cunoaște și de a-și împărtăși cunoștinţele cu conaţionalii săi. Dacă ar exista titlul de „Filosof al poporului“, cu siguranţă, D. Pasat ar fi primul care ar merita să-l poarte.

Filosofia, așa cum au conceput-o anticii, are, înainte de toate, o funcţie formativă, instructiv-educativă, fiind predată ca disciplină aparte în instituţiile de învăţământ. Marele regret al lui D. Pasat este legat de faptul că filosofia, supranumită de el „fiorul sacru al cugetării umane“, ca disciplină de studiu, la noi a fost marginalizată treptat și apoi exclusă din programele de învăţământ preuniversitar încă din anul 2002. Dar chiar și în instituţiile de învăţământ superior, unde se predă filosofia, din cauza numărului de ore în scădere, această disciplină abia își mai trage sufletul. Concluzia amară pe care o trage Dumitru Pasat este că societatea noastră „doar atâta știe: să pregătească cetăţeanul care nu trebuie să cugete“. Într-un amplu articol întitulat „Două decenii de hibernare…“, D. Pasat afirmă că, „fără a studia gândirea filosofică (ea incluzând estetica, etica, logica etc.), nu te poţi numi intelectual în adevăratul sens al cuvântului…Cultivarea genurilor filosofice, într-un mod sau altul, marchează faza de maturizare a unei culturi“. Guvernările noastre trecătoare se fac a nu pricepe că, prin actul de culturalizare, filosofia nu numai că îmbogăţește viitorul specialist cu informaţii despre lume, ci „îl include într-un proces mintal de trezire și orientare, de împlinire a capacităţilor ascunse…Un om cu o cultură filosofică avansată posedă spirit critic în judecată, precum și voinţă fermă“. Filosofia formativă, afirmă cu toată tăria D. Pasat, trebuie să-și regăsească terenul cel mai fertil în mediul adolescentin-liceal, fiindcă ea îl poate face pe om mai Om, îl învaţă să trăiască filosofic, adică să-și conducă viaţa cu ajutorul raţiunii, practicând valorile morale, care trebuie să devină o normă atât pentru adulţi, cât și pentru copii. Studierea filosofiei în licee se impune cu atât mai mult, cu cât învăţământul filosofic liceal de la noi dispune, în opinia lui D. Pasat, de un curriculum bine pus la punct și de manuale foarte bune pentru clasele a X-a — a XII-a, donate de România. Numai de nu s-ar fi pierdut pe undeva de atâta amar de vreme, căci sunt peste două decenii de când Dumitru Pasat bate întruna alarma la ușa tuturor guvernărilor care s-au perindat de atunci încoace: *filosofia formativă trebuie să redevină disciplină de studiu în liceele din Republica Moldova!* Să fie, oare, acesta un strigăt în deșert?

Meritele și contribuţia lui D. Pasat la valorificarea patrimoniului spiritual naţional și european sunt incontestabile. În galeria oamenilor de creaţie (breasla scriitoricească) el este o personalitate notorie, care a urcat pe Olimpul spiritualităţii românești și, posibil, a ajuns și la piedestalul celei europene, odată ce volumul său „Interferenţe filosofice germano-române“ a fost achiziţionat

de Biblioteca Naţională a Germaniei pentru fondul de carte din oraşul Munchen.

Dumitru Pasat îşi înnobilează numele prin scris, care este o condiţie a existenţei sale. Cei care îi cunosc şi îi apreciază scrierile consideră că el ar merita din plin, pentru ceea ce face, un titlu ştiinţific sau o distincţie de stat, cel puţin. Iar dacă azi s-ar plăti onorarii pentru articolele publicate, probabil, ar fi făcut o avere numai din ele. Din păcate, oamenii de creaţie nu se bucură la noi de aprecierea cuvenită. Pe de altă parte, protagonistul nostru, simplu şi modest din fire, „nebăgăreţ", cu un acut simţ al demnităţii de om, nu este un vânător de onoruri sau de favoruri materiale. El însuşi se consideră un idealist, pentru care ideea, adică creaţia spiritului uman, este singura care poate spune ceva despre om. Aidoma unui Socrate modern, bine primit în toate mediile pe care le frecventează, dialogând de la egal la egal cu oricine — de la „vlădică până la opincă — D. Pasat confirmă adevărul axiomatic: cu cât omul este mai înţelept, cu atât este mai simplu/modest. „Măreţia e umilă", vorba lui Adrian Păunescu cu referire la exemplul lui Isus Hristos. Şi D. Pasat susţine această afirmaţie în articolul „Creştinismul ca filosofie".

Cărţile şi articolele lui Dumitru Pasat vor rămâne pentru generaţii, indiferent dacă statul, prin forurile sale culturale sau ştiinţifice, îi va aprecia vreodată strădaniile. El este, potrivit spuselor mentorului său, Vasile Ţapoc, „steagul şi mesagerul filosofiei, adică e scriitorul

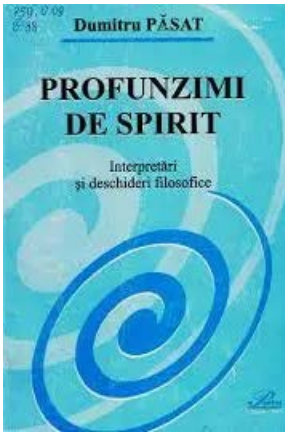

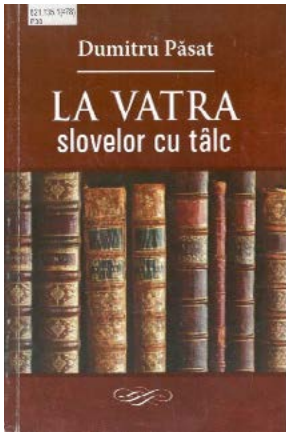

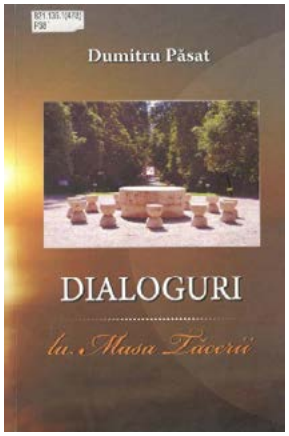

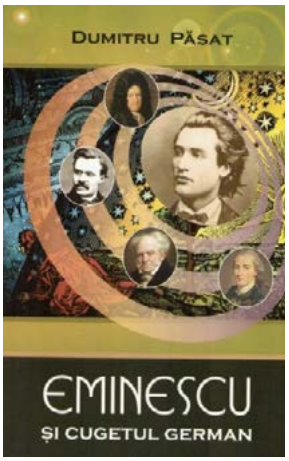

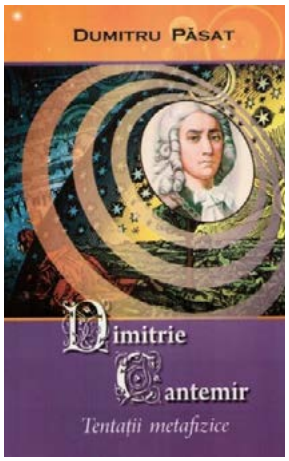

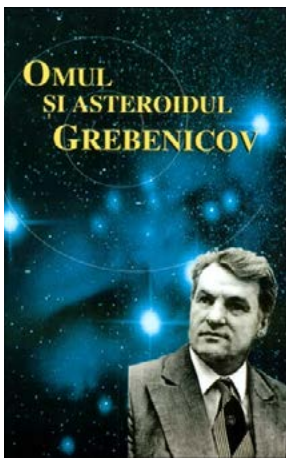

şi gânditorul care contribuie plenar la mişcarea filosofică a spiritului uman, împrăştiind şi rememorând valori, care-i asigură un loc de frunte printre filosofii zilelor noastre de pe ambele maluri de Prut".

Vizitaţi site-ul
www.casadecreatie.md

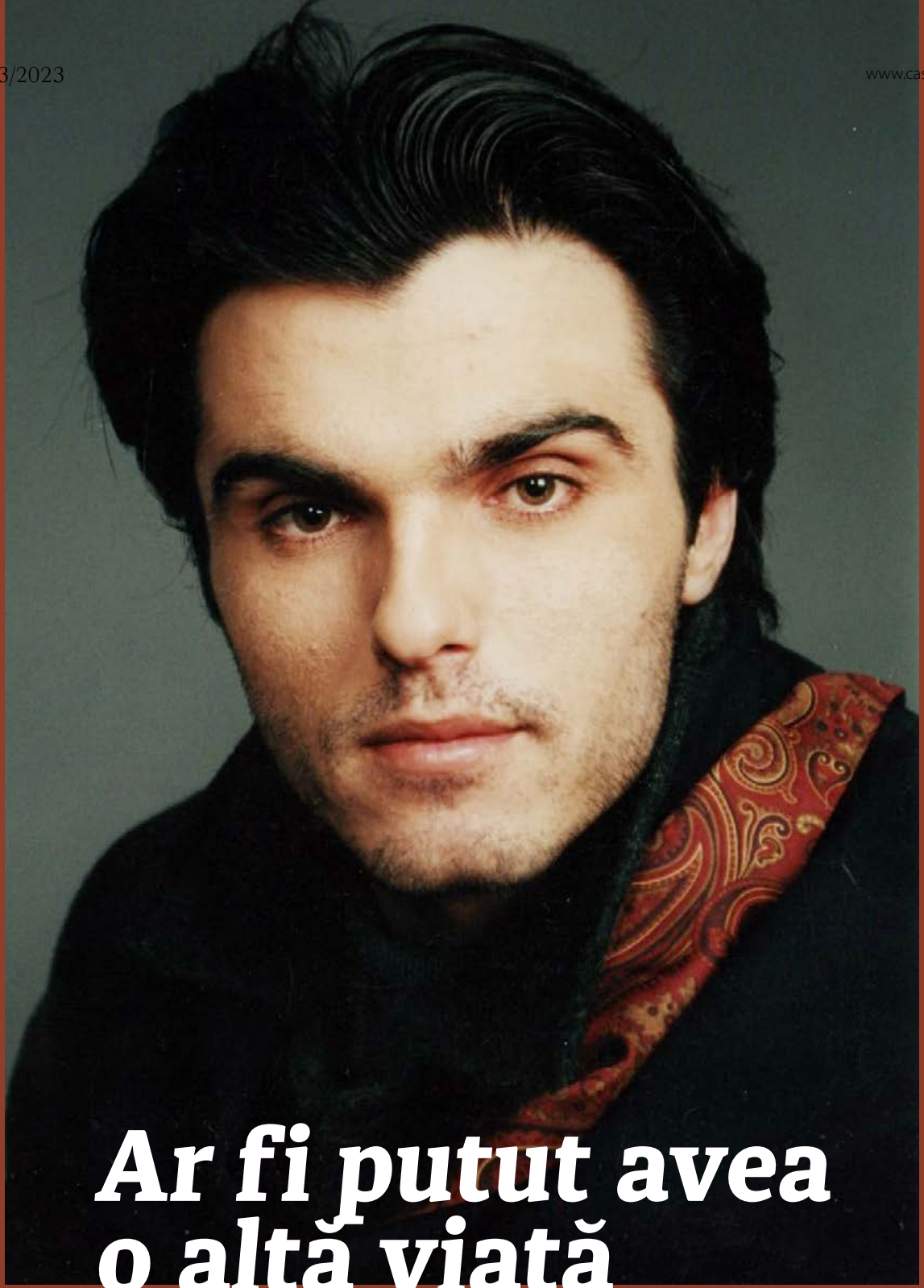

Ar fi putut avea o altă viață

Teodor Guțu e descendent dintr-o familie simplă de țărani din satul Morozeni, raionul Orhei, familie în care s-au născut şi au crescut 5 feciori, el fiind ultimul

VETA GHIMPU MUNTEANU, MAESTRU ÎN ARTĂ

V.Gh.M.:*Te-aşi ruga, Teodor, să faci o incursiune scurtă în copilăria ta — cum a fost cu bunici, cu mamă, cu tată şi cu patru fraţi mai mari?*

T.G.: Din păcate buneii nu i-am apucat. Atunci când mă născusem părinţii aveau vârsta de 40 de ani.

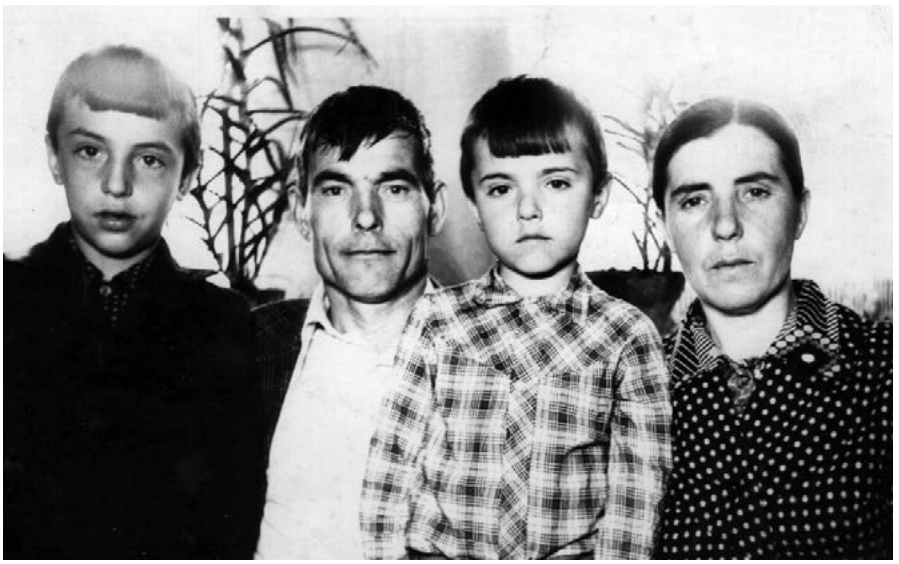

Fiind cel mai mic am fost şi cel mai alintat. Alintat de părinţi, alintat şi de fraţii mai mari, dar în acelaşi timp şi chelfănit mai des. Am avut o copilărie plină, frumoasă, ca de la ţară. Cu gâşte, cu pui, cu alergatul desculţ prin iarbă, cu genunchii zdreliţi. În acelaşi timp, fiind dintr-o familie de gospodari, eram educaţi prin muncă, fiecare avea sarcinile sale.

V.Gh.M.: *Fiind ultimul copil în familie şi mama neavând fete, te-a implicat cumva în munca casnică?*

T.G.: Ea pe toţi ne antrena în muncile casei. Făceam şi munca bărbaţilor şi pe cea a femeilor. Tata fiind lemnar, făcea butoaie, geamuri, uşi — era în permanenţă preocupat de munca lui. Iarna pregătea lemnul pentru butoaie, plus mai lucra şi în sovhoz la staţia de purificare a apelor. Greul gospodăriei era pe umerii mamei şi ai noştri, chiar dacă mama mai lucra în sovhoz. Vara la prăşit, iarna la curăţat via.

V.Gh.M.: *Ai avut o copilărie frumoasă, plină, dar marcată de moartea mamei.*

T.G.: Copilăria mea a fost marcată de mai multe lucruri care au lăsat amprente adânci în sufletul meu. Eram o familie de gospodari înstăriţi şi invidiaţi, uneori ceea ce se petrecea în sânul familiei noastre nimeni nu ştia, doar noi cei ai casei. Eu am avut nişte părinţi foarte buni, înţelepţi, pe noi, copiii, nu ne băteau, în schimb, ştiau să ne ţină morală şi câte 2-3 ore. Dar, din păcate, din frageda copilărie am asistat la agresiunea lui tata asupra mamei. Şi asta se întâmpla noaptea când nu vedea şi nu auzea nimeni. Lucrul acesta mi-a lăsat o rană deschisă în suflet. Având vârsta de 16 ani, într-o dimineaţă, trezindu-mă din somn am simţit că se întâmplă ceva. Mama murise. Eu m-am apropiat de ea, încercând să-i fac respiraţie artificială. Făcându-i masaj la piept cu mâinile i-a şi ieşit sufleţelul. A fost cel mai grav moment din viaţa mea, pentru mine atunci s-a prăbuşit toată lumea. De necrezut, dar după decesul mamei, 40 de zile am visat-o zilnic. Ea încerca să mă protejeze, să mă ghideze. Îmi spunea că da, eu am murit, dar trebuie să am grijă de tine, nu eşti la vârsta la care trebuia să fii părăsit. Când s-au împlinit 40 de zile, noaptea parcă i-am auzit prin casă oftatul. După asta o visam mai rar. Taică-meu după jumătate de an s-a recăsătorit şi atunci când şi-a adus noua nevastă în casă, noaptea am visat-o pe mama cu hainele cu care a fost înmormântată, doar că era desculţă prin noroi. A venit până la scările casei şi eu am ieşit în prag şi i-am zis: — „Mamă de ce stai acolo, vino în casă, e frig?“. Iar ea mi-a spus — „Nu, eu nu mai pot să intru, locul meu e deja ocupat. Eu am venit să-mi iau rămas bun“. Şi de atunci nu am mai visat-o. Iată au trecut deja peste 30 de ani.

V.Gh.M.: *Atunci când tatăl tău a adus o altă femeie în casă tu cum ai reacţionat?*

T.G: M-a durut foarte mult, putea să aştepte măcar un an. Dar care era ideea, după moartea mamei toată gospodăria rămăsese pe umerii tatei şi a mea. Eu pe lângă şcoală trebuia să pregătesc de mâncare, să fac curăţenie şi aşa mai departe. Şi el vroia cumva să-mi uşureze această

povară și de aceea se însurase. Dar asta a fost decizia lui, chiar dacă a avut discuţii și cu fraţii mai mari. Mie mi-a fost foarte greu s-o primesc, s-o accept, dar nici nu m-am comportat urât cu ea. Nu i-am făcut scene, nu i-am răspuns rău, dar i-am spus, tu ești soţia tatălui meu, dar pentru mine ești o persoană străină, să nu te aștepţi să-ţi zic mamă. Ea de fapt ţinea la mine, de foarte multe ori mai mult îmi ţinea parte mie, se comporta frumos cu mine. Atunci când a venit ea eram în clasa 11-a, apoi eu am plecat la Chișinău la „Institutul de Arte". După aceasta ei nu au mai trăit decât vreun an și jumătate.

V.Gh.M.: *O bătea la fel ca și pe mama ta?*

T.G.: Nu. El era totalmente altul, o ajuta și în gospodărie. Ceea ce nu făcea cu maică mea. Și asta mă durea foarte tare. Ce-i drept ceva mai târziu când între ei nu prea mai mergeau lucrurile bine mi-a spus, soţie ca maică-ta nu voi mai avea.

T.G.: Eu de mic îmi doream să fiu artist. De la grădiniţă când l-am jucat pe Păcală, apoi la școală eram și prezentatorul tuturor concertelor, recitaluri de poezie, așa că venirea mea la „Institutul de Arte" nu a fost întâmplătoare, deși taică meu era împotrivă. Am învăţat foarte bine la

V.Gh.M.: *Fraţii tăi ce meserii au?*

T.G.: Fratele mai mare Simion e în domeniul lemnăritului și al mobilei. Al doilea frate, Nicolae, e maistru în reparaţia frigiderelor, al treilea, Vasile, în domeniul construcţiilor, cel de al 4-lea, Ștefan — strungar.

V.Gh.M.: *Și de unde până unde cel mai mic, Teodor, artist?*

școală și el mă vedea cu altă profesie, dar nu m-a oprit, numai că m-a preîntâmpinat, în caz de nu reușesc la „Institutul de Arte" atunci voi merge unde îmi va spune el.

La „Institutul de Arte", din păcate în acel an nu s-a luat curs de actorie. Unica facultate la care m-am oprit era „Regie de televiziune". Se formase un grup experimental ghidat de regizorul de la TVR de peste Prut Vlad Bâtcă. Era o facultate cu niște condiţii aparte, se făcea paralel cu studiile practică în televiziune, cu bursă, cazare ș.a.m.d.

V.Gh.M.: *Cine ţi-a fost conducător de curs?*

T.G.: Primul an a fost Vlad Bâtcă, apoi după ce dumnealui plecase ne-a preluat regizorul Vlad Druc.

V.Gh.M.: *Când ai avut primul contact cu televiziunea?*

T.G.: A doua sau a treia zi de cum am fost admiși la facultate ne-au și dus la televiziune și ne-au organizat o excursie. Făceam cursuri de seară și de zi și paralel făceam și televiziune. Ne-au repartizat prin redacţii, ne-au pus la pupitru și a și început instruirea. Regizorul Cercavschi mi-a spus că dacă în două săptămâni nu însușești acest pupitru te ucid cu pumnii mei. Sigur că a zis-o în glumă, dar eu m-am speriat. Nimerisem la emisiunea „Telematinal" de pe timpuri, emisie în direct, unde trebuie să stai la pupitru cu mâna pe puls, era o mare responsabilitate cu mult stres. În redacţie lucra Ștefan Culea, Elena Afteni, Svetlana Ciuhrii — nume sonore pe atunci în televiziune. Și iată că eu deprindeam montajul pe viu în postura mea de asistent de regie și pentru asta primeam și niște bănuţi pe lângă bursă. Dar eu îmi doream mai mult, să fac emisiuni, să filmez în studioul mare și iată că prin anul 4 de studii am făcut cunoștinţă cu una dintre prezentatoarele de la Telematinal, care tocmai realiza emisiunea de 8 martie, unde regizor era Viorica Doga, iar eu eram asistent de regie, formam o echipă. De la această emisiune s-a înfiripat și romanul nostru de dragoste. După această emisiune care a fost una bună, Ecaterina Teleșcu, fiind la „Redacţia pentru copii", i-a propus ei să facă o emisiune pentru copii despre arta plastică, pentru că absolvise „Colegiul de Arte Plastice" și lucrase și la „Centrul de Creaţie a Copiilor". Ea a fost de acord și mi-a propus mie să fiu regizor la această emisiune, „Paradisul culorilor", care era foarte vizionată, avea un mare

rating cu saci de scrisori. În cadrul acestei emisiuni organizam concursuri pentru copii, tot felul de jocuri interactive. Era un proces de lucru foarte frumos, dar în același timp foarte creativ pentru mine pentru că noi inventam tot felul de lucruri frumoase ca emisiunea să fie atractivă pentru copii. Eu eram la finele studiilor și această emisiune a fost și lucrarea mea de diplomă. După absolvire mi s-a dat postul de regizor la „Redacţia pentru copii" și tineret unde am mai lucrat și la „Povestea de seară", la „Transmisiuni în direct". După ce se mai reorganizase niște emisiuni la „Redacţia copii" nu mai aveam de lucru și atunci m-am transferat la „Redacţia pentru tineret" unde redactor șef era Galina Furtună. Aici am început să fac videoclipuri cu Nely Ciobanu, Janet Iarhan, Carolina Prepeliță, Larisa Busuioc. Dar pe când lucram la „Telematinal" o perioadă Ion Gonța și Vsevolod Cernei au fost prezentatori și domnul Ion Gonța aprecia responsabilitatea mea, mă numea „Tudoraș, feciorul tatei". Iată că el a început să facă emisiuni politice, de analiză, de investigaţii la care m-a luat să-i fiu regizor paralel cu munca de la „Redacţia Tineret". Foarte multe lucruri am avut a învăța de la domnul Ion Gonța, responsabilitate, corectitudine, profunzime, drag de ceea ce faci pentru telespectator.

Intre timp devenise director al televiziunii Arcadie Gherasim care împreună cu d-na Larisa Filipschi, regizor șef al Secției de emisie, erau în căutare de crainici-bărbați. D-na Larisa îmi cunoștea posibilităţile de mai mult timp și mi-a propus să trec castingul. Astfel lucram pe un salariu regizor în „Redacţia tineret" si pe jumătate de salariu crainic. Astfel am devenit coleg cu Tamara Zastavnițchi, Angela Călugăreanu, Angela Gavriliuc, Alina Chicu. Apoi am fost invitat să prezint și alte proiecte, cum ar fi emisiunea „Doi într-un fotoliu", am prezentat și câteva ediții a programului „Telematinal".

Peste câțiva ani domnul Ion Gonța a devenit Directorul Radioteleviziunii și m-a numit în post de „Director artistic" al Televiziunii. A fost un șoc pentru foarte multă lume din televiziune, fiindcă eu aveam doar 27 de ani. Și iată atunci TVM a fost redenumit în Moldova 1, fiindcă dumnealui își dorea neapărat să facă și postul 2 de televiziune. Funcţia mea de „Director artistic" presupunea lucrul la imaginea generală a televiziunii, cea grafică de la logotip, logou la toate genericele grafice, trebuia să supraveghez stilistica canalului, cum sunt respectate și în celelalte emisiuni, să nu fie o mare deviere de la cea generală. Cele mai importante emisiuni ale televiziunii, să zicem „Telerevelionul", „Ziua limbii" și altele, emisiunile în direct, de toate răspundeam eu. S-au schimbat multe emisiuni, altă grafică, alt decor, lucram nopți, era o responsabilitate foarte mare. Ion Gonța îmi spusese că îmi oferă posibilitatea să cresc, dar să nu îl dezamăgesc. M-am străduit din răsputeri să-i îndreptățesc încrederea. În televiziune s-au făcut schimbări mari și vizibile. Sigur că eram mândru de acest fapt, dar cam pe la jumătate de an de activitate, în iarnă, mergeam pe teritoriul televiziunii cu un braț de casete către sala de montaj și în întâmpinare îmi venea maestrul Emil Loteanu. Bineînțeles că l-am salutat, el mi-a răspuns și a trecut mai departe ca la un moment dat să aud în spatele meu — „Tinere, dar ce faci tu aici?" I-am explicat cu ce mă ocup eu în televiziune, după care mă întreabă „Dar tu ai făcut școala muzicală?" „Nu" — i-am răspuns. „Dar vrei să joci într-un film?"- Vă dați seama starea mea, mă gândeam că glumește. „Sigur, vreau". „Atunci trebuie să facem niște probe foto. Te aștept miercuri la ora 11.00 la Casa Presei". Dar și eu imediat am îndrăznit să-i cer numărul de telefon. Mi l-a dat. În ziua când trebuia să merg la probele foto, apropo, fotograf a fost Andrei Mardari, am întârziat cu jumătate de oră. Afară era o ploaie torențială și Maestru era foc și pară. Mi-a spus că eu dau actorii afară de pe platou dacă întârzie cu 5 minute, dar tu ai întârziat jumătate de oră. E prima și ultima dată când se întâmplă dacă vrei să mai lucrezi cu mine.

Am intrat în atelier și el atunci mi-a spus că vrea să facă un film despre George Boulanger, muzician cu rădăcini românești dar care a trăit în Franța. Trebuia să joc viața lui de la 18 ani când a fost descoperit până la vârsta de 45 de ani când cariera lui era în plină ascensiune. Urma să fiu machiat și fotografiat respectiv vârstei în creștere a eroului. Eu atunci aveam 27 de ani. A trecut cam o săptămână când m-a telefonat Loteanu și m-a chemat la el acasă. Când am intrat în apartamentul lui, în living am văzut o masă mare așternută cu fotografiile mele ordonate conform vârstei eroului.

Dumnealui era atât de luminos, m-a cuprins, mi-a strâns mâna și mi-a spus — „Tinere, ai contractul. M-ai convins. Ceea ce am văzut în ochii tăi nu am văzut la alți pretendenți". Într-adevăr și eu când am văzut pozele am rămas surprins. Nici nu mă așteptam să iasă așa de bine. A doua zi am mers în oraș pentru a mă întâlni cu Grigore Grigoriu să-mi dea scenariul literar. Pentru că în film trebuia să joace și Grigore Grigoriu, și Svetlana Toma, și mulți dintre cei pe care îi filma de obicei maestru. Filmările urmau să se înceapă în luna aprilie. Emil Loteanu mi-a spus că scenariul regizoral îl are în cap. În general el era o persoană superstițioasă. Mi-a spus că despre filmări, până nu se încep, să nu-i spun nici soției. Urma să fac lecții de vioară, să am și dublor în timpul filmului. S-a înregistrat muzica pentru film la Moldova film cu orchestra „Lăutarii". Maestru m-a luat și pe mine ca să văd cum lucrează Botgros ca să fur și de la el ceva mișcări. Trebuia să adaug în greutate și am început intens să-mi cresc masa musculară prin sport. Urma să mă eliberez de la serviciu ca să mă pregătesc pentru film. Eram plătit, primeam câte 700 de dolari pe lună. Primul salariu mi l-a dat chiar în seara când am fost acceptat. Din el am cumpărat prima mea mașină de spălat. Normal că trebuia să-i spun soției de aceste filmări. La lucru când am venit să depun cerere trebuia cumva să motivez, vă dați seama că Domnul Ion Gonța avea niște așteptări de la mine și ieșea că

îl trădez. I-am explicat că e o șansă unică în viața mea și nu pot să-i dau cu piciorul.

V.Gh.M.: *Te-a înțeles?*

T.G.: Pe jumătate. Am plecat de la televiziune și mă pregăteam insistent de filmări. Emil Loteanu m-a telefonat și mi-a cerut mărimile la haine, pantofi, mi-a spus că merge să aducă eroina cu care trebuia să joc în film din Iugoslavia sau Slovacia, nu-mi mai amintesc acum, apoi că vine și mă ia și pe mine. Urma să mergem în România să începem filmările, apoi să plecăm în Bulgaria. După două săptămâni de la această discuție, la ora șase treizeci dimineața, mă telefonează un cunoscut de la Moscova și mă anunță că Emil Loteanu a decedat.

Sigur că aceasta a fost o lovitură groaznică a sorții, totul se ruina. Eu deja începusem să cred că voi începe o carieră în domeniul cinematografiei. Imediat mi-am luat bilet și am mers la Moscova la înmormântare. Am fost prezentat acolo, am avut și-o mică cuvântare, dar cu asta s-a terminat. M-am întors în televiziune, domnul Gonța m-a primit și continuam să-mi exercit funcția de director artistic. Apoi domnul Gonța a plecat din funcția de Președinte a Companiei. Între timp prin cineva am făcut cunoștință cu actorii moscoviți Serghei și Irina Bezrucov, care venise la Chișinău cu două spectacole. Eu eram în echipa de organizare a acestor spectacole. Seara fiind la hotel la o cină o persoană care mă cunoștea și era din anturajul lor le-a povestit de cele întâmplate cu mine și filmările care nu au mai avut loc. Eu tocmai luasem pozele de la Andrei Mardare și acel cunoscut le-a arătat pozele mele și le-a povestit istoria. Lor le-a plăcut foarte mult și m-au îndemnat să vin la Moscova unde erau mai multe posibilități de a răzbate în acest domeniu. Trebuie să fii mereu în vizorul regizorilor, într-o zi într-o reclamă, altădată într-un serial etc. Prin Irina Bezrucov și relațiile ei am plecat la Moscova și am fost antrenat într-o demonstrație de modă, unde am luat locul trei. La Moscova orice apariție în locurile publice îți dă un plus de imagine și asta contează. De aceea Irina m-a băgat în acest concurs. După care am revenit la Chișinău la televiziune, am făcut programele de revelion, m-am eliberat și am venit la Moscova.

V.Gh.M.: *Ce te aștepta pe tine la Moscova?*

T.G.: Nimic, dar am venit să cuceresc Moscova. Bine că era acolo Irina care mă ajuta, mă recomanda.

V.Gh.M: *Cum a reacționat soția la această râvnă a ta?*

T.G.: Am avut mari probleme la acest capitol. Scene de gelozie. Acasă era deja și copilul nostru. Și cu toate astea m-am dus la Moscova. Bine, ea știa că eu merg acolo pentru carieră și într-un fel își dorea acest lucru, dar nu avea răbdare să aștepte, pentru că astfel de lucruri nu se fac peste noapte. A fost și o presiune psihologică, în fiecare seară mă telefona, mă chema acasă, imputa că eu am acolo pe altcineva. Când a văzut că nu mă poate influența, o punea pe fiică-mea să-mi vorbească la telefon.

V.Gh.M.: *Ce făceai, de fapt, la Moscova?*

T.G.: Mergeam la fotograf, făceam câte un teanc de fotografii cu care mergeam la „Mosfilm“ din birou în birou, că erau foarte multe studiouri care făceau seriale, lăsam acolo fotografiile și numărul de telefon și așteptam să fiu contactat ca să fiu invitat la casting. Am și fost invitat la câteva castinguri și chiar am fost acceptat pentru două seriale. Loteanu decedase în primăvara anului 2003, vara a murit tatăl meu. La

Moscova mă întâlnisem cu regizorul moldovean Igor Talpă, care lucra la „Mosfilm“ și care m-a invitat într-un serial de al lui care urma să fie turnat imediat după ce trebuia să se întoarcă dintr-o deplasare prin Siberia și când colo aud că moare și Igor Talpă în urma unui atac de cord. Atât de tare am fost marcat de toate aceste morţi, mă urmărea acest lucru. Au mai trecut câteva luni și am fost invitat la alt serial, trebuia să jucăm împreună cu Irina Bezrucov, dar iarăși se întâmplă ceva. Regizorul cu producătorul nu au găsit limbă comună și au întrerupt acest proiect. Ca să văd acest serial ani mai târziu și rolurile pe care trebuia să le jucăm eu cu Irina au revenit Cristinei Orbacaite și lui Marat Bașarov.

Am fost nevoit să revin la Chișinău. Între timp la Radioteleviziunea Naţională președinte devenise Ilie Teleșcu și căuta să formeze o echipă nouă. Ecaterina Teleșcu cu care am lucrat chiar mă și căutase să-mi fie propusă funcţia de „Director artistic“, dar așa au fost circumstanţele că până la urmă mi-au dat o funcţie și mai mare, de producător general al televiziunii. Eu niciodată nu miam dorit funcţii de șef, doream să fac emisiuni, să creez, dar nu știu de ce soarta altfel a decis. Vreun an de zile am lucrat în această funcţie, apoi am plecat la alt post de televiziune.

V.Gh.M.: *De ce?*

T.G.: Cum să vă spun, eu practic am crescut în televiziune și am trecut tot felul de experienţe, am făcut diverse emisiuni și pentru copii, și emisiuni muzicale, și transmisiuni în direct, clipuri muzicale, și videografică, tot ce a fost mai responsabil, mai greu de făcut eu am făcut. Eu știu să lucrez minuţios la orice proiect, dar știţi cum e, talentul și succesul nu se iartă. Îmi reapăruseră dușmani care au ajuns la nivel de administraţie și începusem să fiu foarte presat și când am primit propunerea de a lucra la „Prime“, tot pe post de director artistic, am plecat. La această televiziune am lucrat mai bine de un an. Apoi pornise procesul de divorţ, m-am îmbolnăvit grav, de aceea nu am mai continuat munca

la televiziune. Începusem activitatea mea de prestări servicii. Eu am avut un micro insult. Se adunase toate, divorţul, neplăcerile la lucru, dezamăgirile, regretam foarte mult că plecasem de la Moscova unde începusem să mă agăţ de câte ceva. Până la urmă toate la un loc adunându-se m-au dărâmat. Eu sunt o persoană care nu prea spuneam ce mi se întâmplă, fraţii mei nici nu știau despre divorţ și când s-a întâmplat cu mine ce s-a întâmplat m-au certat rău că nu m-am împărtășit cu necazurile mele.

Începuturile dragostei noastre au fost foarte frumoase. Realizam emisiuni împreună. Ea era persoana care știa foarte bine să deschidă uși, putea să găsească și sponsori, parteneri, lucra asupra emisiunilor foarte minuţios și responsabil. Era o persoană deșteaptă. Lucrurile pe care le făceam împreună la emisiuni ne ieșeau foarte bine, ne completam unul pe altul. În ceea ce privește relaţia noastră de dragoste, am conștientizat mai târziu, eu eram cel care iubeam nebunește, iar ea primea această dragoste. Avea și o fetiţă de 6 ani. Ne-am căsătorit, am făcut nuntă. Eram încă student și noaptea lucram chelner și uneori puteam să nu dorm si 2-3 nopţi.

V.Gh.M.: *Ai tăi, tata, fraţii, atunci când i-au cunoscut biografia ei cum au reacţionat?*

T.G.: Taică-meu niciodată nu s-a pus împotriva noastră, fie că era vorba de alegerea profesiei, fie că era vorba de alegerea partenerei. Fraţii nu prea erau bucuroși, vă daţi seama toţi s-au căsătorit cu fete mai tinere

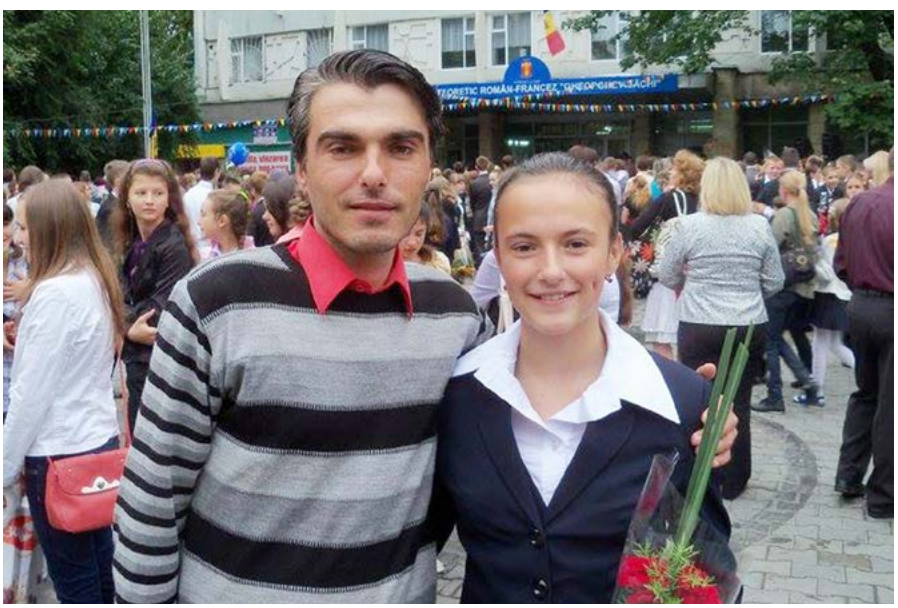

și vin eu la urmă și le dau peste cap toate regulile casei. La nuntă erau cam triști, dar în timp au primit-o, n-a durat mult această supărare.

V.Gh.: *Unde locuiați?*

T.G.: În apartamentul ei. Avea o garsonieră de la părinți. Mi-a ieșit pe nas acest apartament, foarte des mi se amintea că eu trăiesc în apartamentul cuiva.

V.Gh.M.: *Fetița ei locuia cu voi?*

T.G.: Da, eu o creșteam ca și pe copilul meu, chiar și după ce a apărut Laura, copilul nostru comun. Îi făceam cosițe, o duceam la școală, o întâlneam de la școală. N-am făcut niciodată diferența.

V.Gh.M.: *Ce n-a mers? Că din câte îmi vorbeai ai iubit-o foarte mult, erai tandru, atent cu ea.*

T.G.: Da, îmi plăcea să o fac fericită, să o surprind. La o aniversare a noastră de la căsătorie, am cumpărat 100 de trandafiri și 400 de litri de lapte. L-am turnat în cadă și l-am încălzit. Când s-a trezit dimineața a făcut baie în cada cu lapte și casa plină de trandafiri. Ce n-a mers? La capitolul romantism, nebunie, dragoste, totul era bine, pe de o parte, pe de alta o supăra sărăcia. Ea își dorea un bărbat bogat. Eu încă nu eram pus pe picioare, eu nu aveam forța aceea ca să-i îndeplinesc capriciile și era și o perioadă foarte grea, după anii 90, când primeam salariile odată la trei-patru luni. Ei îi plăcea să aibă o viață frumoasă, își dorea să fie curtată, să fie purtată în mașini scumpe. Pretențiile și cerințele ei erau foarte mari, deși la începuturi părea foarte înțelegătoare, dar eu am înțeles că ea a încercat cumva să-și înnăduşe aceste capricii. Până la urmă ele au fost mai puternice și au izbucnit. Ea își dorea un bărbat mai bogat și chiar a început să-l caute.

V.Gh.M.: *Te înșela?*

T.G.: Da, apăruse și acest moment.

V.Gh.M.: *Și tu cum reacționai?*

T.G.: Foarte dureros. Se întețise certurile, dar, slavă Domnului fără violență. Eu presupuneam că va veni acest divorț, dar mă gândeam că de dragul copilului lucrurile se vor ameliora. Eu, de modă veche și cu educația de acasă, când mama îmi spunea că, căsătoria e pentru toată viața, nu e un măr pe care îl muști și îl arunci, zic, strâng din dinți și merg mai departe de dragul copilului. Și la un moment dat mi-am dat seama că copilul crește într-o familie idioată unde în permanență sunt neînțelegeri și certuri și lucruri care nu trebuie să le audă, să le vadă. Am zis că decât într-o asemenea tensiune, mai bine într-o familie separată unde mama își are viața ei și tata pe a lui, dar în același timp ambii au grijă de copil. Și am divorțat. Am hotărât că fetițele rămân cu ea, dar eu îmi fac datoriile de tată. Îi voi asigura cu tot de ce au nevoie. Dar ea își dorea să-și refacă viața, a rămas cu doi copii. Chiar dacă fata mai mare avea 16 ani și învăța la Colegiu. Dar așa s-au aranjat lucrurile că pe cel pe care l-a găsit era din altă țară și atunci trebuia să plece. Fata mai mare, Lenuța, a rămas singură și Laura cu mine. Eu mi-am luat chirie și am luat-o la mine și pe Lenuța, fiindcă îi era foarte greu singură.

Începuse o perioadă foarte grea în viața mea după divorț. După aceste mari neplăceri ziceam că am suferit un ictus cerebral, mi-a fost paralizată toată partea dreaptă a corpului. Și, neputând îngriji fetele, pe Lenuța au luat-o părinții socri, iar pe Laura fratele Simion care locuia la Chișinău. Am stat la spital mai mult de o lună de zile, apoi am continuat tratamentul acasă. Ulterior am început să-mi caut de lucru și aici vreau să-mi amintesc de Boris Bechet, care venise în viața mea ca un înger păzitor. Știind situația mea mereu îmi dădea de lucru. El colabora cu o Agenție de publicitate și m-a luat pe post de regizor pentru diverse spoturi publicitare și clipuri muzicale. Eram într-o perioadă de groază în viața mea, uneori nu aveam cu ce hrăni copilul, dar făceam orice ca ea să nu simtă aceste lipsuri.

Maică-sa între timp a plecat peste hotare la bărbatul pe care îl găsise și atunci eu i-am zis că fetița rămâne cu mine. Copilul a suferit foarte mult, îi scria scrisori lui Moș Crăciun ca să-i împace pe mama și tata, ca să o aducă pe mama acasă, suferea când maică-sa după ce plecase vreo câteva luni nu contacta deloc cu noi. Avea senzația că a fost părăsită și eu trebuia s-o conving și s-o justific cumva pe maică sa. Apoi am avut o discuție cu fosta soție și i-am zis avem ce avem între noi, dar încearcă prin orice modalitate, prin telefon, prin internet să ți-i legătura cu copilul, fiindcă are nevoie de tine. Eu înțelegeam, cât de bun tată aș fi fost eu oricum lipsa mamei din sufletul ei nu o puteam suplini. La început era această comunicare, mai venea din când în când în țară. O perioadă a locuit în România, apoi a trecut cu traiul în Franța și o mai lua și pe Laura în vacanță la ea.

V.Gh.M.: *Cu toate astea toată viaţa ai crescut tu acest copil.*

T.G.: Între ele a fost doar o relaţie de comunicare, în rest tot ce ţinea de creşterea şi educarea unui copil, de susţinerea lui materială mi-a revenit mie.

V.Gh.M.: *Cum te descurcai?*

T.G.: Nu ştiu. Atunci când făceam acest lucru mi se părea ceva normal. Vă daţi seama, fetiţă, trebuia îngrijită. În fiecare seară calcă-i hăinuţele, dimineaţa împleteşte-i cosiţele, du-o la şcoală, adu-o acasă. Hrănit, spălat. Chiar nu ştiu cum m-am descurcat.

V.Gh.M.: *Cu fetiţele e foarte complicat în anumite perioade ale vârstei. Mama e cea care poate vorbi pe unele teme ca să o iniţieze în nişte chestii anume, cum ai reuşit tu?*

T.G.: Eu ştiam că va veni timpul să vorbesc cu ea referitor la ceea ce ţine de fiziologia fetiţelor şi îmi dădeam seama că trebuie să cunoască nişte lucruri din casă şi nu dinafară. Şi atunci într-o seară m-am aşezat lângă ea şi am pornit această discuţie. I-am spus pe cât ştiam şi eu, am avertizat-o să nu se sperie în caz de se întâmplă, i-am spus ce să aibă cu ea în geantă, în caz de… să ştie că nu e nimic grav, că e normal să se întâmple cu fetiţele astfel de lucruri, fiindcă va deveni şi ea femeie şi va naşte copii şi asta e fiziologia corpului femeiesc. Îi cumpăram tot de ce ar fi avut nevoie în aceste situaţii.

V.Gh.M.: *Cum primea ea aceste sfaturi, fiindcă din cele povestite de tine, e o fire mai introvertită?*

T.G.: Nu ştiu ce să spun. Când era copil era mai deschisă, dar crescând o fetiţă aveam şi nişte frici. Paralel cu lucru la televiziune mai aveam noaptea şi evenimente diverse, nunţi, cumetrii. Încercam să fac un ban pe unde puteam. Şi când veneam spre dimineaţă acasă şi vedeam în faţa casei fete de 12,13 ani stând cu sticla de bere şi cu băieţi, mă apuca groaza, mă temeam să nu o scap pe un drum greşit. Eu o iubesc foarte mult şi am avut grijă să-i ofer tot de ce are nevoie şi în acelaşi timp să aibă parte şi de atenţie din partea mea, dar am fost uneori şi sever cu ea. Şi asta nu mi-o pot ierta. Au fost momente când am suferit, am avut depresii, am plâns, pentru că atunci când veneam obosit de la lucru şi pentru un fleac puteam să ridic vocea la ea. Nu-i pot uita ochii cum se uita la mine şi voia parcă să-mi răspundă, dar nu o făcea, pentru că ea niciodată nu mi-a întors cuvântul înapoi. (Teodor plânge în acest moment.)

V.Gh.M.: *I-ai spus vreo dată că ţi-a părut rău de aceste momente?*

T.G.: Nu, nu. Atunci şi s-a închis. Eu veneam de la serviciu foarte obosit şi ea încerca să vorbească uneori cu mine, i-ar eu i-o tăiam franc şi poate atunci s-a produs această închidere în sine. Vă spun, nu pot să mi-o iert, că uneori am fost sever cu ea, deşi după acest comportament mă apropiam şi o îmbrăţişam.

V.Gh.M.: *Ai crescut până la urmă un copil bun, nu ai avut probleme cu ea.*

T.G.: Da, cu siguranţă. M-am străduit cât am putut să-i ofer dragoste, gingăşie, confort sufletesc. De mică îi plăcea înainte de somn să o mângâi pe frunte şi am făcut acest lucru până la vârsta de 14 ani. Da, mă durea severitatea mea uneori, dar erau acele frici pentru ea care nu le puteam controla. Dar am avut recent o discuţie cu ea şi m-am eliberat de nişte stări care nu-mi dădeau pace.

V.Gh.M.: *Fata ta a crescut mare, cum a urmat calea ei?*

T.G.: În paralel cu şcoala la „Alianţa franceză“ îşi aprofunda cunoştinţele în materie de limbă. Eu îmi

doream foarte mult ca după absolvirea școlii să meargă la studii peste hotare. Își dorea și ea, dar nu îndrăznea să-mi spună. Era un copil foarte cuminte, niciodată nu mă supunea cheltuielilor. A absolvit mai întâi „Colegiul de administrare hotelieră", aici la Chișinău și după ce a dat bacalaureatul, am depus actele pentru Franța. Anume prin „Alianța franceză" a avut posibilitatea să meargă la studii în această țară. Și iată atunci a început pentru mine schimbarea radicală a vieții. Plecând în Franța întreținerea ei mă costa foarte mult.

V.Gh.M.: *Dar să ne întoarcem un pic la munca ta în televiziune.*

T.G.: Da, după boala mea, eu am lipsit vreo 5 ani din televiziune. Și apoi, într-o bună zi m-am întâlnit cu Janet Erhan care mi-a propus să mă ocup de evenimente, să prezint nunți, cumetrii etc. Eu mă cam opuneam, dar ea m-a implicat, totuși, în acest domeniu. O făceam pentru a supraviețui, dar niciodată nu am amestecat această activitate cu lucrul în televiziune. În televiziune revenisem în 2014, director era deja Mircea Surdu, dar aveam și un contract de colaborare cu televiziunea din Găgăuzia. Am ajuns acolo tot prin intermediul domnului Boris Bechet care mi-a făcut cunoștință cu doamna Ecaterina Jecova, directorul televiziunii locale, o doamnă extraordinară. Făceam videoclipuri muzicale, apoi m-a angajat ca și consultant în această televiziune. Când revenisem la Televiziunea Națională, contractul meu cu Televiziunea găgăuză era pe final. Printr-un concurs riguros am trecut la funcția de Producător la „Departamentul Divertisment" și am început activitatea în televiziune cu proiectul „Cine vine la noi".

Apropo, uitasem, în 2005, am lucrat la primul „Eurovision" din Moldova. Împreună cu Nătălița Moraru am tras din greu la acest proiect pentru că nu mai avusem astfel de experiențe. Și ne-am descurcat.

După emisiunea „Cine vine la noi", care a prins bine la public și a durat ani de zile, am lansat alt proiect, unul muzical, „Ora stelelor", unde eram și producător și prezentator, apoi am început să realizez emisiunile de revelion. Emisiunea de revelion din 2014 a fost una deosebită cu șlagărele de altă dată din muzica autohtonă interpretate de soliștii de astăzi. În general toate revelioanele realizate de mine aveau tematici deosebite. Apoi împreună cu Silvia Zagoreanu am început un alt proiect de duminică „Hai la hora mare" sau „Cu cei dragi de sărbători". Era cumva o alternativă a „Orei stelelor" pentru că această emisiune era de muzică ușoară, iar pentru interpreții de muzică populară nu aveam astfel de emisiuni. Pe parcurs au urmat o serie de proiecte și de Ziua Independenței, și de ziua televiziunii — o emisiune unde lucrătorii de televiziune-prezentatori, regizori, producători au cântat în duet cu cântăreți de muzică populară.

Când televiziunea națională a împlinit 60 de ani, director fiind Ecaterina Stratan, am organizat o sărbătoare mare cu toți colegii ceea ce nu se mai făcuse până atunci. Le-am organizat un concert mare cu distracții, cu tombolă, cu fotografi. O sărbătoare adevărată.

Cu ocazia sărbătoririi celor 60 de ani ai televiziunii au fost oferite și distincții de stat pentru unii colaboratori, printre care și eu trebuia să primesc titlul de Maestru în artă. Doar că nu a fost să fie. Un fost coleg care a avut și o funcție importantă în televiziune, având o relație de prietenie cu unul din consilierii președintelui RM, i-a sugerat să mă scoată din acea listă. Nimeni nu a știut de acest lucru până în ziua înmânării distincțiilor. Comisia care pregătise lista inclusiv și directoarea Ecaterina Stratan a rămas nedumerită. Dar asta a fost, astfel mi-a fost apreciată toată munca mea de o viață în televiziune.

După aceea, în 2018 spre 2019 am organizat ultimul Revelion televizat. Pe lângă acest proiect am mai realizat încă unul „Vedete în duete", unde cântăreți de muzică populară și de muzică ușoară se schimbau cu cântecele.

V.Gh.M.: *În ultimii ani se vorbea foarte intens despre proiectele tale. Toți cântăreții își doreau să nimerească în aceste emisiuni, atâta succes, atâtea aprecieri, interpreții prin jurul tău și tocmai când erai în culmea succesului părăsești televiziunea și țara. Ce s-a întâmplat?*

T.G.: Tocmai atunci se materializase dorința cea mare ca copilul meu să plece la studii peste hotare, în Franța, în orașul Lille. Cheltuielile erau prea mari, eu așa bani nu făceam în televiziune. Asta se întâmpla în 2018. Primul an am mai legat tei de curmei, am mai luat niște credite, dar mai departe nu aveam cum să mă descurc, nu reușeam. Și atunci am zis că trebuie să fac ceva și având doi colegi de la televiziune care plecau sezonieri la munci în Marea Britanie i-am rugat să mă ajute. Pentru că fiică mea văzând că nu mă descurc mi-a spus că mai face un an de studii și se întoarce acasă. Eu i-am spus categoric, nu. Mănânc pietre, dar tu îți vei continua studiile. Și atunci cu ajutorul colegilor mei m-am angajat la muncă într-un mega depozit care face vânzări on-line cu tot ce vrei — tehnică de casă, haine. Și iată din noiembrie 2019 lucrez acolo până în prezent.

V.Gh.M.: *Laura a absolvit deja studiile?*

T.G.: Anul acesta e ultimul, mai are câteva luni și absolvește și masteratul. În paralel lucrează, se poate deja asigura singură.

V.Gh.M.: *Azi te văd liniștit și împăcat în ce o privește pe fiică ta, care are acolo și un prieten, e într-o relație frumoasă. Dar tu, Teodor Guțu, regizor, producător, prezentator, aici la Chișinău nu ai un apartament al tău, stai într-o cameră de cămin cu bucătărie și dependențe sanitare comune. După ce ți-ai pus cât de cât copilul la cale, mă gândeam că mai stai la munci pentru a aduna un ban să-ți cumperi un colțișor al tău, acum însă, simt, că nu asta e problema și că nu-ți mai propui să revii acasă. De ce nu mai vezi aici o perspectivă, ce se întâmplă?*

T.G.: Primul an, acolo, în Marea Britanie, a fost foarte greu pentru mine, mai ales din punct de vedere psihic, nu mai vorbesc cât de greu

îmi era să fac muncile fizice, uneori nu mă puteam ridica din pat, mă dureau toți mușchii, oasele, nu puteam trage geaca pe mine. Dar în fiecare dimineață îmi spuneam, trebuie să mă ridic, trebuie să merg la lucru pentru că eu am un scop pe care trebuie să-l îndeplinesc.

Mai greu era să rezist psihologic, când priveam emisiunile, filmările colegilor mei, realizările lor, mă răscolea și-mi venea să las totul și să mă întorc, fiindcă sufletul meu era aici, acasă. Dar treptat, deja după al doilea an, tot mai mult am început să mă obișnuiesc cu zona de confort de acolo, stabilitatea financiară, stabilitatea socială, mediul, lumea nu este stresată, nu este înnebunită, nu are grija zilei de mâine. Dacă ai de lucru, gata, tu îți trăiești viața. Eu am început să călătoresc pentru că am o pasiune aparte pentru călătorii, am fost în Italia — Venezzia, Pizza, Roma, am fost în Grecia, Egipt, în Ungaria, acum am pregătită lista unde urmează să plec. Deși până a veni în Marea Britanie am călătorit datorită televiziunii. Deci, iată zona asta de confort începe tot mai mult și mai mult să mă măgulească, să mă copleșească și să mă țină acolo. Acum ce ține de munca mea îmi dau seama că cu cât mai mult lipsești din meserie, din locul unde ai muncit și se formează golul acesta e tot mai greu să revii să te reafirmi, pentru că vin alții în urma ta. Îmi dau bine seama dacă aș reveni în televiziune ar trebui s-o iau iarăși de la început și iarăși va trebui să fac niște investiții intelectuale și psihologice și nu știu de ce nu mai vreau să fac lucrul acesta.

V.Gh.M.: *Și totuși, unde vrei să ajungi?*

T.G.: Nu știu, nu m-am determinat. Asta-i, că eu acum sunt într-un zbucium interior. Nu știu ce voi face mai departe. Pentru că îmi dau bine seama că e ca și cu căsătoria — dacă după divorț, primii un an, doi nu te-ai căsătorit, apoi după 3, 4 ani e mult mai greu s-o faci.

V.Gh.M.: *Apropo de câți ani ești* singur?

T.G.: De 15 ani.

V.Gh.M.: *Eu înțeleg că îndată după divorț nu puteai să-ți refaci viața, având o situație mai specială, dar acum?*

T.G.: Eu conștient nu m-am recăsătorit. Mi-am dedicat viața creșterii și educației copilului. Îmi dădeam foarte bine seama că o căsătorie ar putea trauma copilul meu încă odată. Chiar am avut o discuție cu fiică mea și ea mi-a spus, tata nu e nici o problemă, poți să te însori, dar dacă eu nu mă voi putea împăca cu noua ta soție tu cum te vei împarte între noi? M-am gândit că copilul meu are dreptate.

V.Gh.M.: *Da, dar copii sunt egoiști.*

T.G.: Da, sunt egoiști, dar putea fi și așa situație.

V.Gh.M.: *Eu cred că nu a apărut în viața ta femeia care să te facă să uiți de toate acestea principii.*

T.G.: Poate, dar pe parcursul anilor atât de bine am început să mă simt cu singurătatea și libertatea mea, că deja mie îmi este foarte greu să mai i-au o decizie. Dar cine știe, nu pot spune ce va fi mâine sau poimâine. Așa e și în meserie, cu cât mai mare-i pauza cu atât mai greu e să revii apoi. E o prostie să trăiești cu slava și numele de cândva. Prezentul îți cere mereu ceva nou. Și apoi cu situația din lume, atât e de nesigur totul. Deocamdată stau acolo unde sunt în siguranță și mi-i bine. Eu n-am pretenții. A fost moftul meu, alegerea mea de a pleca ca să pot să-mi susțin copilul la studii.

V.Gh.M.: *Ce vârstă ai acum?*
T.G.: 48 de ani.

V.Gh.M.: *Crezi că de la această vârstă poți face o întorsătură radicală ca să-ți schimbi viața?*

T.G.: Eu nu pot să dau o rețetă acum, dar sunt o persoană aventurieră și oricând aș putea face altfel.

V.Gh.M.: *Teodor, îți mulțumesc că ai fost cât se poate de sincer în acest interviu, deși, trebuie să recunosc că îți cunoșteam istoria vieții, dar am vrut ca și cititorii revistei să te cunoască în limita în care te vei deschide. Ești un om cu un destin aparte, ai trecut prin atâtea încercări, ar fi putut fi atâtea lucruri deosebite în viața ta, dar nu s-au întâmplat și cu toate acestea ai rămas pe verticală, optimist. Ce te face să fii așa?*

T.G.: Nu știu, poate că credința în Dumnezeu. Eu pe Dumnezeu l-am cunoscut de mic, din familie, dar m-am apropiat de el mult mai târziu, după decesul mamei. Dar pe parcurs și mai mult și atunci când am fost bolnav i-am simțit efectiv forța și implicarea în viața mea și știu că în orice situație în care aș nimeri Dumnezeu mă va ajuta să trec cu bine. Toată viața mea așa a fost. Am căzut până în ruine și m-am spart țăndări, am renăscut din nou și iarăși m-am ridicat ca ajungând în vârf iarăși să mă arunc în hău și iarăși m-am ridicat. Nu știu de ce se întâmplă lucrurile acestea. Credeți-mă că aceste situații nu îmi produc plăcere sau satisfacție, ba dimpotrivă, îmi doresc și eu zbor uniform și tot înainte, dar așa se întâmplă în viața mea, iată, iată parcă trebuie să fie ceva bun, ca apoi să se sfarme tot și s-o iau de la început.

V.Gh.M.: *Până la urmă tot credința te va menține, te va ajuta să mergi înainte și-ți va arăta calea. Mulțumesc pentru interviu.*

T.G.: Și eu vă mulțumesc foarte mult.

Specificul și particularitățile repertoriului muzical de dans

CRISTINA BLANARU

Multe s-au spus și s-au scris despre dans și muzică. Evoluția omenirii s-a produs sub influența mai multor factori și împrejurări, cu efecte imprevizibile s-a răsfrânt și a pătruns în viața și activitatea oamenilor. De asemenea, din acele timpuri îndepărtate se știe că dansul a fost, este și va rămâne una dintre cele mai vechi reprezentări ale sufletului și ale sentimentelor umane. Cu toate acestea nu se știe foarte exact când a apărut dansul și muzica, și care a stat la începuturi. Aici părerile se despart:

- despre dans, se spune - ca fenomen empiric dansul este o activitate spontană, aproape universală și strâns legată de numeroase aspecte ale dezvoltării omenirii;
- despre muzică – omul dominat de un sentiment, de o pasiune, este incapabil de a exprima prin cuvinte ceea ce simte, emițând sunete prelungi și modulate, de fapt, până la cuvinte a fost sunetul.

Prin urmare s-ar putea spune că, dansul/mișcarea a apărut înaintea muzicii/sunet, ca o reprezentare animată, inteligentă a performanțelor în arta vânătorii și a luptei triburilor de oameni primitivi. La fel, se poate vorbi de caracterul ritualic al dansului, de artă sau de divertisment. Însă, nu putem nega faptul că, sunete sunt peste tot și ne însoțesc oriunde. În plus, ele joacă un rol esențial în existența noastră: ne informează despre natură, spațiu, obiecte și acțiuni.

Pornim de la afirmația că, dansul este în strânsă legătură cu muzica. Fără muzică, dansul nu ar fi posibil, sau alt fel spus, realizarea lui ar fi mai dificilă. De la originile ritmurilor tribale, până la armonii sofisticate, muzica reprezintă oglinda lumii în totalitate. Deci, atât dansul, cât și muzica pot exprima tot. Începând cu viața și activitatea oamenilor, sentimente și emoții, îndeletniciri și meșteșuguri, localități și națiuni, tradiții și obiceiuri. Și ambele au puterea să abstractizeze aspecte ale vieții umane: nașterea, moartea, fericirea, tristețea, pasiunea, gelozia, iubirea, despărțirea, vântul, libertatea, chiar și nimicul.

După cum am stabilit, dansul și muzica sunt strâns legate între ele. Însă dependența mai mare este a dansului de muzică, nu invers, deoarece este foarte greu sa dansezi fără muzică. Deși dansul este deseori acompaniat de muzică, el poate de asemenea fi prezentat independent sau își poate asigura propriul acompaniament. Despre dansul efectuat fără muzică se spune că poate fi dansat pe propriul ritm. Multe forme de muzică și dans au fost create și efectuate împreună. Au călătorit în timp și au produs această evoluție dea lungul veacurilor cu forme de dans și muzică cum ar fi: hora, sârba, ostropăț, vals vienez, tango, disco, salsa, electronic dance și hip-hop.

Probabil că, unul dintre primele elemente muzicale cu care ne familiarizăm este ritmul - poate, încă din timpul când ascultam bătăile inimii mamei. Se spune că s-ar putea ca reacția la ritmul muzical să fie influențată în subconștient de bătăile inimii noastre sau chiar de respirație. Prin urmare, poate că nu este nici o coincidență că majoritatea oamenilor, se pare că, preferă un tempo muzical între 70 și 100 de bătăi pe minut, tot atât cât este și numărul mediu de bătăi pe minut ale inimii unui adult sănătos. Datele par să sugereze faptul că, preferințele muzical-coregrafice sunt trecute print timp, spațiu și civilizație pentru ca astăzi să putem face alegerea potrivită și corectă.

O mare parte din succesul unui colectiv de dans este determinat de repertoriul selectat. Dar trebuie să știm că, nu există regularitate în procesul creării. Adică, putem alege mai întâi muzica și apoi urmează crearea dansului sau avem careva mișcări și apoi alegem muzica, ideal ar fi ca aceste două nuanțe artistice să apară concomitent și să se completeze

în mod real.

Ce presupune în sine noțiunea de repertoriu?

REPERTÓRIU ~i n. 1) Registru în care se înscriu, într-o anumită ordine, date, nume etc. pentru a facilita consultarea. 2) Totalitate a operelor de artă (piese, compoziții muzicale etc.) incluse în programul unui colectiv artistic. 3) Ansamblu de roluri sau de bucăți muzicale realizate de un interpret. /<fr. répertoire, lat. Repertorium.

Prin urmare, fiecare profesor-coregraf selectează după criterii stricte și cu deosebită rigurozitate repertoriul muzical de dans pentru al include în programul colectivului. Convingerea mea este că, în selectarea acestui repertoriu se includ calitățile personale și profesionale ale profesorului, viziunile și trăirile sale, vârsta și caracterul, experiența și tendințele.

După ce am clarificat faptul că, muzica și dansul sunt în tangență directă, și că, influențele asupra lor pot fi caracteristici decisivi, putem să ne îndreptăm atenția asupra criteriilor de alegere a repertoriului muzical-coregrafic, specificul și particularitățile lui.

Cred că, cel mai important criteriu și cel ce stă la baza tuturor activităților de instruire și educare, de formare a competențelor, de predare și învățare este concordanța cu **particularitățile de vârstă** a membrilor grupului. Este elementul definitoriu cu aspect normativ și teoretic.

Pe parcursul activității profesionale în domeniul coregrafiei, am interacționat cu diverse grupe de vârstă, începând cu preșcolari, școlarii mici, adolescenții, tinerii. În final am constatat că, cu cât vârsta este mai mica, cu atât dansatorii sunt mai deschiși spre încercări și experiențe coregrafice, practică dansul cu entuziasm și se conectează mai ușor/repede schimbărilor. Ceea ce tine de vârsta adolescentă și tinerii dansatori sunt atrași mai mult de tendințele contemporane, de modă și de loock. În alegerea repertoriul muzical de dans, pentru această categorie de vârstă, e bine să ținem cont de aspirațiile lor, dar nu în detrimentul actului educațional și atitudinea estetică a activității.

Pe lângă particularitățile de vârstă în sortarea repertoriului, trebuie ținut cont și de **categoria de sex** a membrilor grupului. Sunt ansambluri/grupuri de dansatori formate doar din fete sau doar din băieți, respectiv și repertoriul va fi corespunzător. Pentru grupuri mixte varietatea de dansuri ne oferă posibilități mai mari de alegere a creațiilor coregrafice.

Dansul este o forma de comunicare nonverbală (transmite un mesaj). Următorul criteriu specific este, **mesajul** care trebuie transmis către spectator prin dans și muzică. Dansul și muzica este folosit pentru a povesti ceva, pentru a transmite ideea sau pentru a comunica. Această comunicare poate fi adevărată și efectivă doar dacă se tine cont de particularitățile de vârstă, unu la mână. Doi la mână, mesajul trebuie să corespundă cu evenimentul, acțiunea, genul de dans/muzică, costumația, recuzita, nuanțele melodice, desenul dansului ș. a. Toate aceste elemente specifice selectate și grupate garantează recepționarea mesajului, sau poate fi contrariul, în cazul, dacă unul din elemente nu corespunde mesajul se pierde și rezultatul lasă de dorit.

Repertoriul muzical-coregrafic este diversificat în dependență de obiceiurile și tradițiile legate de **sărbătorile calendaristice** și **anotimp**.

Primăvară-vară: Sărbătoarea mărțișorului, „Lazaretul", Hora de Paști, „Rusaliile", „Paparuda", „Caloianul", „Sânzienele".

Toamna: Sărbătoarea roadei, Hramul satului.

Iarna: Crăciunul, Anul nou, Sf. Vasile, Dragobetele.

Deseori ne influențează alegerea repertoriului diversitatea de **concursuri, festival, concerte** spre care tindem să ne afirmăm performanțele, și anume prin tematica propusă în regulamentul de organizare și participare. Cu alte cuvinte, în sistematizarea repertoriului creațiilor muzical-coregrafice, cele mai importante criterii sunt legate de:

— prilejul cu care se desfășoară manifestările;
— funcția pe care o au în cadrul manifestărilor.

Arta coregrafică își poate impune clasificarea **categoriilor de dans** pentru precizarea programului:

— dansul folcloric, dansul de caracter și dansul popular scenic („Alunelul", „Brâul", „Călușarii", „Ciobănașul", „Ciuleandra", „Geamparale", „Hora", „Rața", „Sârba" ș. a.);
— dansul istoric-cotidian și de salon („Menuet", „Polonez", „Pollak", „Cadril", „Valsul-Boston", „Foxtrot", „Cwixtep", „Ciarlston");
— dansul clasic (baletul);
— dansul sportive („Samba", „Cha-Cha", „Salsa", „Pasa Doble", „Rumba"…);
— dansul contemporan;
— dansul modern/urban: (*Disco, Rock, Hip-Hop, Streetdance, Breakdance*).

Alt criteriu sau mai bine zis un document normativ care ne formează și ne orientează alegerea este **Curricula** de specialitate sau **Planificările** activităților propriu-zise. Dat fiind faptul că, profesorul va fi cel ce va adapta conținuturile recomandate a Curriculei și va alcătui un plan de lucru, reiese că, influența personalității acestuia va fi variabilă. În schimb, Metodologia comună de instruire și Programul orientativ de pregătire al dansatorilor ne oferă eficientizare a procesului de predare, învățare și evaluare.

Toate aceste argumente indică faptul că, un imbold important și un indice sigur în procesul înnoirii repertoriului de dans îl reprezintă moda, indicator al conjuncturii social-istorice, barometru al opiniei publice de moment, expresia comportamentului și gustului estetic în masă. Acest aspect deseori este bazat pe impunerea tiranică a unor forme noi de cultură, de regulă, stereotipizate și standardizate. Fenomenul modei se axează pe anumiți factori de motivație psihologică, printre care: tendința de a fi „în pas cu lumea", simțul competitivității, al afirmării sociale, tendința depășirii celuilalt.

Pentru a găsi echilibrul trebuie să fim atenți atât la dans/coregrafie/mișcări cât și la alegerea muzicii, și să ne preocupăm de aceasta foarte minuțios. Cei din afara procesului se vor întreba: „Pentru ce?”. Răspunsul este cert, pentru că muzica și dansul exercită putere. Și ca orice altă putere, ea poate să conducă la impact pozitiv sau negativ. Deoarece aceste două puteri într-un aranjament creativ-artistic potrivit, poate avea o influență majoră asupra stării sufletești, de aceea trebuie să fim pretențioși referitor la muzică și dans.

Desigur că, efectul muzicii poate fi trecător. Totuși, ea este adesea suficientă pentru a da cuiva impulsul necesar pentru alegerea unei anumite direcții sau pentru a-și schimba modul de viață, a ceda sau a rezista, a mișca lucrurile din loc sau a lăsa să decurgă de la sine. Cu alte cuvinte muzica poate fi un „catalizator“ în procesul de alegere a repertoriului.

După cum putem observa, mulți dintre noi aleg să danseze pur și simplu pentru că le place muzica și le place să se miște pe ritmul melodiei în pași de dans. Ne place să facem construcții coregrafice, combinații de mișcări, montare cu un sens/scop, o ieșire în scenă grațioasă, estetică, profesionistă. Ne face plăcere să dăm mai multă ,,culoare” si ,,savoare” melodiilor ascultate asociind acestea cu mișcări de dans.

Dansul ca proces și ca scop, evocă plăcerea de a învăța mereu, de a cerceta noi teritorii ale personalității umane și de a incerca senzații noi care să te facă să simți că plutești pe ritmul muzicii. Bineînțeles pentru a atinge acest nivel de măiestrie este nevoie de creativitate, dorință, efort, exercițiu și disciplină.

Bibliografie:

1. https://cpciasi.wordpress.com/lectii-de-istoria-muzicii/lectia-1-introducere/
2. https://dexonline.ro/definitie/repertoriu
3. http://dir.upsc.md:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/1876/Teoria_elementara_a_muzicii.pdf?sequence=1&isAllowed=y
4. http://old.unitbv.ro/Portals/31/Sustineri%20de%20doctorat/Rezumate2015/Pirvulescu(Popa).pdf
5. http://repository.amtap.md:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/69/Batrincea-Gutu.%20Compozitia-si-montarea-dansului-Ghid-metodic.pdf?sequence=1&isAllowed=y

DIANA MELINSCHII, DIRECTOR BIBLIOTECA PUBLICĂ S. VADUL-LECA

Cât mai avem ceva sfânt...

Astăzi, zi de duminică, localitatea Vadul-Leca, comuna Căzănești, raionul Telenești a îmbrăcat straie de sărbătoare. Satul Vadul-Leca la 27 februarie 2023 a atins vârsta 450 ani de la prima atestare.

Activitatea culturală-artistică-istorică dedicată aniversării 450 ani ai satului Vadul-Leca (1573—2023) cu genericul „Cât mai avem ceva sfânt, Vom trăi pe-acest pământ“,

organizată de Biblioteca Publică Vadul-Leca în parteneriat cu Instituția Publică Gimnaziul „P. Bechet“. Activitatea a fost deschisă cu recitalul de versuri, autor N. Dabija, „Cât trăim pe-acest pământ“. Trăim într-o lume minunată, plină de frumusețe, farmec dar de multe ori necunoscută. Istoria, această mențiune a trecutului, este arhiva grăitoare a omenirii. Istoria locală — este istoria părinților, bunelor, străbunilor, este lângă noi și așteaptă să fie descoperită și valorificată.

Orice sat, oraș își are istoria sa, are personalități, locuri, fapte cu care se poate mândri. Fiecare locuitor al satului Vadul-Leca se regăsește în trecutul legat de Ponoare, Plopi, Valea Sălciilor, Hârtop, fântână Bulgarului…

Nu am dat uitării și de poetul Gr. Vieru care este omagiat în luna aceasta: *Azi în sat e sărbătoare* / *Să se joace hora mare* / *Să ne cânte-un lăutar* / Că-i un sat de gospodari / *Cu toți să-senveselească* / Că-i horă moldovenească / *Satul nostru-i mare*

tare / Satul nostru capăt n-are / Până la bunicul Petru / Este cam vre-un chilometru / Până la unchiul Andrei */ Chilometri sunt vre-o trei / Nu-i cunosc pe cei din vale / Da-i salut pe toți în cale.*

S-a audiat Imnul Comunei Căzănești **„Cetatea mea de dor**“, versuri Iacob Cazacu-Istrati (săteanul nostru), muzica Olga Trudov-Maţarin. Interpretat de Ansamblul folcloric „Liliacul“ de la Casa de Cultură Căzănești.

„Numai prin înțelegerea trecutului, poate fi făurit viitorul, poate fi stăpânit cu adevărat prezentul“. Elevii din localitate au demonstrat că cunosc istoria, trecutul acestui loc pitoresc, numit Vadul-Leca. Doamna Aurica Munteanu, profesoara de istorie de la Gimnaziul „P. Bechet“ a fost moderatoarea Concursului de istorie locală, la nivel de comunitate: „Cât mai avem ceva sfânt, Vom trăi pe-acest pământ!“, „VADUL-LECA — TIMPURI, LOCURI, OAMENI“, dedicat celor 450 ani de la atestarea satului Vadul-Leca și se adresează elevilor claselor a VII-XII din gimnaziul Vadul-Leca și Liceul „Adrian Păunescu“, cu aptitudini, înclinații și interese deosebite în domeniul istoriei, geografiei și literaturii române. Roadele muncii lor au fost culese cu diplome merituoase și premii. Domnul Boris Burcă — invitat de onoare, inițiatorul creării monografiei comunei Căzănești a trecut în revistă istoria satului de baștină.

Au fost menționate cele mai longevive locuitoare a satului. O viață cât un secol! Cei mai longevivi consăteni s-au dovedit a fi ELE, Femeile! Doamnele, care au ajuns la vârsta de peste 90 ani — *Costandoi Leolita și Secară Valentina.*

Jubileu de excepţie: nunta de aur, nunta de smarald, nunta de ametist, relaţii familiale armonioase-etalon pentru tinerele familii. **„**Familia este biserica de acasă“ (Sfântul Ioan Gură de Aur). ***Aurul*** este un metal nobil, rezistent și maleabil, **smaraldul** este cea mai strălucitoare piatră, **ametistul** piatră preţioasă exact așa cum este relaţia Dumneavoastră! Datorită flexibilităţii Domniilor voastre, aţi ajuns astăzi aici, sărbătorind un *jubileu de excepţie*! Jumătate de secol și mai mult de jumătate de secol aţi trăit cot la cot, păstrând și înmulţind iubirea ce vă unește! Căsnicia și iubirea voastră a fost testată în timp, peste provocări și momente neplăcute, iar acum a rămas să savuraţi din victoriile voastre răsunătoare! Vă dorim ani frumoși de viaţă, multă bunăstare, gânduri senine și scopuri îndeplinite! Fie ca relaţia voastră să fie un etalon pentru copiii voștri și să-i inspire pentru alegeri la fel de frumoase: *Gherasim Nicolae, Galina, Gherasim Dionisii, Evghenia, Rotari, Afanasie, Lidia, Cutian Serghei, Axenia, Guţan Boris, Fedora, Dumitraș, Andrei, Evghenia, Russu Matvei,Iulita, Cotlău Victor, Vidia, Rotari Ivan, Anna, Croitor Vladimir, Tatiana, Turea Gheorghii, Elizaveta, Șchiopu Ion, Maria, Climentovschi Vladimir, Tamara, Anghel Petru, Serafima, Morar Evghenii, Zinaida, Burcă Ion, Olga, Apostol Ion, Tamara, Verbii Ivan, Ana.* **La mulţi ani!**

Au fost menţionate și personalităţile satului Vadul-Leca. Creaţia mereu a fost procesul apariţiei și reflectării idealurilor și valorilor umane și culturale. Practic, în toate timpurile ea reflectă tradiţiile, arăta sensul principal, profund al unei sau altei culturi într-o ţară sau alta, într-o anumită perioadă de dezvoltare.

Omul sfințește locul! Și acest loc, numit satul Vadul-Leca, a dat omenirii, personalităţi cu care ne mândrim**:** *Tamara Chiţaniuc, Maestru în artă, cântăreaţă*

Pavel Bechet, actor, umorist, textier, Boris Bechet, actor de teatru și film, regizor, Artist Emerit al RM“, Tudor Dumitraș, conferenţiar universitar, doctor în filosofie

Nina Vodă-Mocreac- actriță de teatru și film, Artistă a poporului", Simion Tudor Mocreac- 27 ani președinte al Comitetului Executiv al Sovietului Sătesc, Meritul Civic, Galina Apostol-Ciubară, cercetător științific superior în domeniul Educaţiei, *Nicolai Nogai- consul al Moldovei în Portugalia, Mozambic, Angola, consul al Moldovei în Kiev, Alexei Procopan — șef al secției Consiliului de Miniștri, Prim-vice-președinte a conducerii „Moldcoop", Vitalie Gavrilov — conferențiar universitar — catedra Cultură fizică și sport, arbitru observator la Federația de fotbal a RM, Elena Hagi Rotaru — maestru în sport de categorie internațională la box, Iacob Cazacu- Istrati- istoric, scriitor-publicist, Boris Burcă — subprefect al județului Orhei, președintele raionului Telenești, Veaceslav Sambriș — actor și regizor, Artist Emerit, Maestru în Arte.* Succesul fiecărui a venit cu muncă asiduie, insistentă, sistematică. Plecăciuni, Vouă, celor ce au sădit sămânța omului de calitate, și Celor ce în trecerea lor pe acest Pământ au lăsat o „urmă", care poate fi „citită" după foarte multă vreme.

Bogăția s. Vadul-Leca sunt oamenii buni la suflet și frumoși la chip, frumusețea râului Răut, pe malul căruia sunt așezate Gimnaziul „Pavel Bechet" și Grădinița „Andrieș". Viața e construită din lucruri bune și nu prea. Este de dorit ca lucrurile frumoase și folositoare să ne urmărească peste tot, iar cele urâte să se piardă în abis. Școala este locul unde se modelează suflete, unde cugetele se înalță pe treptele bunătății și spiritualității. Anume acest Templu al Cunoașterii ne-a îndreptat de-a lungul veacurilor spre triumf. Alături de casa părintească, școala înseamnă un izvor de unde pornesc căutările, speranțele și aspirațiile pentru întreaga viață. Și dacă nu ar fi oameni cu suflet mare, cu dăruire de sine, care să activeze în acest univers pedagogic, nu ar fi fost nici personalități în satul Vadul-Leca.

Acești profesori, educatori, care au activat și activează să le dea Dumnezeu sănătate, mulți ani înainte să lupte pentru cultură, progres și umanism, după cum urmează: *Munteanu-Bulat Aurelia, Șchiopu-Cotlău Ala, Anghel-Bulat Efrosenia, Lambos- Motelică Eudochia, Costandoi-Burcă Lilia, Cristea-Secară Galina, Motelică-Dumitraș Maria, Bechet Anatol, Gherasim Tudor, Cazacu Iacob, Tănăsescu Ilie, Anghel-Agachi Ecaterina, Bechet-Botnari Raisa, Procopan Tudor, Apostol Galina, Turculeț-Bechet Ecaterina, Istrati-Motelică Valentina, Ceban-Sambriș Tatiana, Russu-Cutian Iulita.*

Plecăciune învățătorilor și educatorilor ce au activat pe tărâmul educației peste 35 ani în satul Vadul-Leca: *Rotari-Sîrbu, Lidia Guțan-Rusu, Feodora Anghel-Negară, Nina Gandrabur Vasilița, Botnari Nina, Apostol Tamara, Russu Matei, Ciurcă Anatolie.*

Cu durere în suflet aducem omagiu regretaților: *Bestieru- Cotlău Veronica Stepan, Șchiopu Elena Trofim, Brăduceanu Margareta Ion, Motelică-Anghel Elena Stepan, Arsenii-Costandoi Eleonora, Arsenii Mihail Simion, Costandoi Fiodor Sava, Cuiban Alexei Andron, Popovici Ana Sava, Ceban Polina Stepan.*

Casa părintească, școala, satul natal ne însoțesc oriunde ne-ar purta drumurile vieții și fac parte din existența, și ființa noastră. Pădurea sau râul, dealul sau câmpia, lacul sau izvoarele, care ne-au îndulcit copilăria și adolescența, și-au făcut un loc aparte în sufletul și memoria noastră. Dacă sub povara grijilor cotidiene simțim că s-a rupt ceva în noi, e un semn că a plesnit o rădăcină ce ne leagă de casa părintească și pământul din care am răsărit. Doamnele în halate albe, care stau la straja sufletelor noastre, despre ele se compun poezii și cântece. Ele ascund fermitatea personajului din spatele chipului lor fragil — doar doamnele în halate albe te pot răsuci cu o privire dreaptă și pot face o injecție. Dragi asistente medicale, vă mulțumim că sunteți mereu alături când este nevoie! Aceștea sunt medicii și surorile medicale care stau la straja sănătății consătenilor: *Munteanu -Verbii Aurelia, Cristea Anatol, Secară-Jeleap Galina, Cotlău-Șahrai Tamara, Croitor-Procopan Teodora, Botnari-Bechet Ana, Gherasim Alina, Burcă-Turculeț Olga, Cotlău-Costandoi Natalia, Costandoi Galina, Cotlău Maria Proc., Cotlău Vidia, Costandoi-Secară Maria, Cazacu Eudochia, Păladuță-Vrajitor Lilia, Dvorețchi Elena, regr. Roșca-Secară Maria, regr. Copaci Zinaida.*

Să ne trăiți Doamnele în halate albe

Numai cel care a trecut prin război poate înțelege adevăratul gust al Păcii, numai cel care a stat cu arma în mână pentru așa apăra copii,soția, mama, tata poate înțelege ce înseamnă cu adevărat o viață de om. Dumneavoastră sunteți Eroii satului, cei care trebuie să citească lecții de viață noilor generații, lecții de patriotism și curaj.

Participanți ai operațiunilor militare în Războiul de pe Nistru din a. 1992 . Slavă eroilor:

S-au recitat poezii, au cântat cântece, programul s-a încheiat cu poezia „Moștenitorii" de Dumitru Matcovschi și Cântecul **„Ista-i satul meu"**, interpretat de Ansamblul Folcloric „Liliacul". Aducem mari mulțumiri consătenilor care ne-au fost alături, invitaților de onoare, care au acceptat, astăzi să fim împreună , să ne bucurăm, să ne oferim unul altuia clipe minunate, să împărtășim succesele!

Colaboratorilor Primăriei Comunei Căzănești, Administrației Consum Coop Căzănești. Generozitatea, atitudinea Dumneavoastră pozitivă de a ne sprijini, de a oferi ajutor în organizarea sărbătorii.

Mulțumiri se aduc: elevilor din gimnaziul Vadul-Leca, partenerilor: Instituția Publică Gimnaziul „Pavel Bechet", Grădinița „Andrieș", Ansamblului folcloric „Liliacul" de la Casa de Cultură Căzănești, Ansamblul de maturi de la Căminul Vadul-Leca

O sărbătoare frumoasă cu oameni frumoși, buni la suflet, cu mană de la Dumnezeu. Să-i dorim satului un viitor plin de succese, performanțe și realizări considerabile în promovarea imaginii sale. Numai împreună se pot face lucruri frumoase

Sănătate, Pace și prosperitate!

RAIA ROGAC, UZPR

Lansarea festivă a Programului de lectură „Chișinăul citește“

În mod tradițional, de Ziua Internațională a Cititului Împreună, Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu“ din Chișinău a lansat ediția a XX-a a Programului de lectură „Chișinăul citește“. Grație faptului că a fost o dată rotundă, gazdele au pregătit un scenariu mai complex cu alură festivă, pe lângă autorii cărților propuse pentru lectură și susținătorii acestora, au fost invitați și actori îndrăgiți pentru momente de recital, iar duetul violonistul Marin Bunea și acordeonistul Alexandru Marcus au destins publicul cu minunate clipe muzicale.

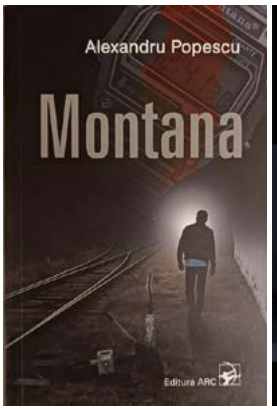

Mai întâi moderatoarea evenimentului, dr. Mariana Harjevschi, directorul general al Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu“, a arătat care sunt cele trei cărți și autorii lor, pe care anticipat un juriu competent le-a selectat pentru ediția aniversară, acestea fiind „Întâmplări cu tâlc“ de Cristina Bujor la categoria copii; „Montana“ de Alexandru Popescu la categoria tineri și „Patimile după Iov“ de Val Butnaru la categoria adulți.

Programul are drept scop nobil de a promova lectura și de a încuraja și orienta comunitatea chișinăuiană de cititori către valorile literare autohtone. La început Programul de lectură era intitulat „Chișinăul citește o carte“, pentru a crește numărul de cititori organizatorii au extins numărul de cărți de la un singur volum la trei, astfel cuprinzând cele trei categorii de utilizatori nominalizate mai sus. Impactul a fost cel așteptat. De exemplu, anul trecut în cadrul programului s-au desfășurat, în toate filialele, circa 200 de activități, fiind antrenați 5000 de cititori.

Prima carte „Întâmplări cu tâlc“, scoasă recent la Editura „Epigraf“, a fost prezentată de scriitorul Dumitru Crudu, care a menționat că cel mai tare l-a impresionat faptul că narațiunea este trecută prin viziunea personajelor animale, fiind sigur că dacă acestea ar vorbi cu adevăratelea, ar face-o anume așa cum a văzut autoarea, de asemenea, i-au plăcut jocurile de cuvinte, felicitând autoarea, îndemnând micii cititori și părinții acestora să citească cartea. Moderatoarea în context a amintit că la un Salon de Carte pentru Copii Cristina Bujor s-a învrednicit de un premiu din partea BM. Autoarea a mulțumit pentru includerea cărții sale în programul de lectură și pentru faptul că a fost comparată cu marele scriitor Spiridon Vangheli, spunând totodată că „Întâmplări cu tâlc“ se adresează ambelor părți — atât copiilor, cât și părinților, mulțumind mult Bibliotecii Municipale pentru brandul „Chișinăul citește“. Eu n-am fost îndemnată de nimeni să citesc, mi-a plăcut lectura din fragedă copilărie, chit că am avut în casa părintească la dispoziție o bibliotecă bogată, a conchis autoarea. Gabriela Lungu, actriță, directorul Teatrului Municipal de Păpuși „Guguță“ din sectorul Ciocana al Chișinăului, a citit cu plăcere cartea, apreciind-o ca pe una de succes și dat citirii expresive un fragment din cartea dată.

În continuare dr. Mariana Harjevschi, în prezența on-line a autorului Alexandru Popescu, a remarcat că romanul „Montana“ este cartea cea mai bună pentru adolescenți, ea fiind analizată de Maria Pilchin, care a evidențiat momentele cheie. Este o carte unde vedem istoria durută a unei familii, dar și la general a întregii Basarabii. O carte de debut reușit. Vlad Ropot, actor la Teatrul Național „Mihai Eminescu“, după lectura publică a unui fragment din roman, și-a exprimat încrederea că acesta va avea priză la cititori și v-a îndemna prietenii și cunoscuții să-l caute la bibliotecă și în librării. Autorul, vădit emoționat, a mulțumit pentru onoarea de a fi inclus în Programul de lectură „Chișinăul citește“, a salutat buna inițiativă a cititului împreună, spunând că deseori face acest lucru cu multă plăcere din ambele părți cu fiica sa de nouă ani. Autorul a mai adăugat: Sper să am inspirație să continuu. Mă bucur că adolescenții și maturii vor citi această carte. Am lucrat zece ani în jurnalism. Am trăit în Tiraspol și Bender până la 18 ani. Cartea a văzut lumina tiparului la Editura „Arc“, aducându-mi contribuția și eu la designul coperții.

Angela Cutasevici, viceprimar al municipiului Chișinău, prezentă în

cadrul ediției a XX-a a Programului de lectură „Chișinăul citește“ a ținut să sublinieze în succinta sa comunicare: Biblioteca este foarte importantă pentru Chișinău. În 20 de ani Chișinăul a citit mult, a citit cărți bune. Și noi vom lectura împreună în cadrul Programului de lectură. Avem multe proiecte comune, care fac să aducă cititorul în bibliotecă. Prin carte bună putem atrage cititorii în bibliotecă pentru a feri tinerii de capcanele periculoase ale spațiului virtual. Mulțumim tare mult. Ne propunem să editâm cinci monografii despre Chișinău, iar de la 1 septembrie viitor să introducem o disciplină nouă „Chișinăul meu drag“.

În răspuns, la rându-i, directorul general a mulțumit doamnei Cutasevici pentru mesaj și prezență, exprmându-și speranța că străduința în comun va conduce neapărat la devenirea Chișinăului într-un Oraș al Cărții.

Ultima carte „Patimile după Iov“ în prezenta autorului Val Butnaru a fost „desecată“ de criticul Eugen Lungu, care a declarat că a fost impresionat de acest roman, având din start două surprize: a văzut la Biblioteca Municipală un public select, competent și a doua surpriză că a descoperit că în Programul de lectură „Chișinăul citește“ , ediția a XX-a, sunt incluse două cărți ale Editurii „Arc“, prima a lui Alexandru Popescu, fiind unul din cei mai buni debutanți și a doua a lui Val Butnaru. Ambele cărți le-a citit cu plăcere. Consideră foarte bine structurat romanul „Patimile după Iov“, care începe de la Unirea Principatelor, trece prin cele două răpiri ale Basarabiei, cele două războaie mondiale și se încheie cu anii nouăzeci. Despre Val Butnaru criticul literar a mai spus că acesta în prezent scrie o nouă carte despre literatură, nu are încă un titlu definit, iar dânsul are pe masa de „citire“ un alt roman foarte complicat de același autor, intitulat „Spinoza“. Nicolae Jelescu, actor, director artistic al Teatrului Poetic „Alexei Mateevici“, mulțumind autorului pentru romanul care l-a ținut aproape până n-a sfârșit lectura, pentru lecția de istorie oferită, a prezentat o înregistrare cu un fragment din acesta. Val Butnaru a exprimat recunoștință echipei de la Editura „Arc“, echipei de la Biblioteca Municipală și cititorilor care au reușit să citească romanul, îndemnându-i și pe alții la lectură.

Am citit și eu ambele romane, consider că alegerea lor a fost una reușită, cărțile vor fi înțelese și pe placul multor cititori, îndemn doritorii de a-și completa biblioteca personală să nu eziteze la procurarea acestora, fie din librării, fie direct de la Editura „Arc“.

Pe final moderatoarea a îndemnat asistența să vină și la alte evenimente ale Bibliotecii Municipale, aferente Programului de lectură „Chișinăul citește“ sau în afara lui, la alte proiecte la fel de incitante.

Ar merita ca cititorii să cunoască că Programul de lectură „Chișinăul citește“ se va desfășura în toate cele 27 de filialele ale BM, în perioada februarie — noiembrie 2023, unde vor avea loc întâlniri cu autorii volumelor incluse în program, prezentări de carte, lecturi publice, discuții-dezbateri, sesiuni foto și de autografe. Ediția curentă se va încheia cu o conferință de totalizare, unde vor fi desemnați „Cititorii anului“.

Programul de lectură „Chișinăul citește“ este unul din cele mai îndrăgite și longevive programe culturale la nivel municipal, care dezvoltă gustul lecturi și cunoașterea în profunzime a celor mai bune lucrări din literatura română contemporană a R. Moldova. Prima ediție s-a desfășurat in anul 2004, fiind pusă în dezbateri cartea „Mi-i dor să vă spun“ de Iurie Colesnic.

După cum am menționat și în alte rânduri, pe poziția de vârf a topului celor mai citite cărți din cadrul Programului de lectură „Chișinăul citește“ rămâne a fi romanul „Tema pentru acasă“ a regretatului Nicolae Dabija Grație promovării, dar și valorii, romanul a fost tradus în multe limbi de circulație internațională, fiind citit și apreciat și de cititori din Franța, Italia, Ucraina, Japonia, China, Rusia, SUA etc.

ALEXANDRA ONICA

Cu dor de Grigore Vieru

Grigore Vieru — măiestru al cuvântului, iubitor de țară, plai, de limbă și de neam.

A iubit poporul până la lacrimi și și-a consacrat întreaga sa viață tuturor copiilor, maturilor lăsând o operă foarte bogată de o frumusețe deosebită.

El este poet al mamei, al dorului, al frumuseții, al naturii.

Poet al neamului, care a știut să așeze cel mai bine alături cuvintele Grăi, Mamă, Patrie, Iubire.

Cele mai multe poezii i-au fost dedicate în special mamei sale pe care o iubea foarte mult.

De mic copil a fost educat să-și iubească patria, limba, dreptatea, libertatea, dragostea de neam, de tot ce este frumos și sfânt.

În data de 12 februarie, 2023, Biblioteca Publică Ratuș a desfășurat concursul de poezie dedicat Marelui Poet Grigore Vieru cu genericul „Cu dor de Grigore Vieru".

Am pus aviz pe la școală despre acest concurs, pe pagina de Facebook, am anunțat elevii și profesorii.

S-a aranjat o expoziție de carte, cu poezii proprii, cu tricolorul nostru. Am pregătit după obiceiul nostru un colac, o colivă din grâu cu miez de nucă, coaja de lămâie, vanilie, miere de albine , bomboane, felii de portocale și multă dragoste, dar și cu lumânări aprinse.

Dimineața am trecut pe la biserica din sat, am aprins lumânări în memoria lui și a fost pomenit după tradițiile noastre.

La acest concurs au participat 28 de elevi de la gimnaziul Ratuș și Drăsliceni, care au fost bine pregătiți, au recitat poezii și au cântat cântece pe versurile lui Grigore Vieru.

Fiecare participant s-a bucurat de diplome, cărți, pixuri, creioane, dar în semn de Pace câte o cruciuliță.

A fost o sărbătoare de suflet pentru toți participanții.

Vreau să le mulțumesc din suflet tuturor participanților pentru această zi importantă, deoarece Grigore Vieru a fost poetul tuturor vârstelor, poet al oamenilor simpli, muncitori, care cresc pâine și cunosc viața de la țară.

El a fost însuși sufletul Basarabiei.

Chilia lui Daniil Sihastrul